

Български Книжници.

ЧАСТЬ II.

1858. АВГУСТЪ

КНИЖКА ПРВА

НОВЪ ИСТОЧНИКЪ

за

БЪЛГАРСКИ-ТЪ ИСТОРИА,

отъ IX вѣкъ.

Писанія-та на свѣтителѣ-ти отъ Вѣсточнѣ-тѣ Църквѣ сѣ новѣ, още непоченѣтъ источникъ съ достовѣрни извѣстїя, кои-то могатъ да изяснѣтъ тъмни-ти кратки раскази на Византїйски-тѣ лѣтописци. Въ житїя-та на Святїи-ти ся говори за подвижи-ти на благочестивы мѣже и покрай това ся упомянува и за исторически дѣла, кои-то сѣ ставали въ исто-то врѣмя. Непристрастенъ изыскатель трѣбова непременно да ся опре на тѣя работы; зашто-то това прави тогавашны-тѣ извѣстїя досто-

вѣрны, а тѣи слѣдъ това вече могатъ да бждатъ яко доказателство за истинж-тж на тѣя работы. Исторія-та на Славенскы-тѣ племена ще много да ся разясни, кога ся заучи той новъ источникъ.

За да познаемъ истинж-тж на това щото ся каза по горѣ, трѣба да поглѣднимъ Житіе-то на Тиверіопольскы-тѣ Мъченици, кое-то е помѣстено въ третіатъ томъ, между другы-тѣ съчиненія на Българскій-тъ Архіепископъ Теофилактъ, и е напечатано въ Венеція *) Гръцкы и Латинскы. Това списаніе на Българскый-тъ Архыпастыръ, може да ни разясни Исторія-та, Родословіе-то и Хронологія-та на Българскы-тѣ Царѣ въ IX вѣкъ. Ето тука това Житіе на кжсо.

1—20. Въ Тиверіополь живѣяхъ благочестивы Христіане: Тимоѳей, Комазій, Евсевій, Тодоръ, Петъръ, Іоанъ, Сергій, другъ Тодоръ, Никифоръ, Ѳома, Василій, Іероѳей, Данилъ, Харитонъ и Сократъ. Кога императоръ Юліанъ-отстъпникъ, вдигна гоненіе връзь Христіане-тѣ, негови-тѣ намѣстници ги карахъ да ся отрѣкжтъ отъ вѣра-та си, и най сѣтнѣ (послѣ), като видѣхъ, че не могатъ да имъ направатъ нищо заповѣдахъ да ги убійжтъ, 28 Ноемврія. Христіане-тѣ много врѣмя не можяхъ да погрѣбжтъ тѣя мъченици, защо-то ся бояхъ да не разгнѣвжтъ съ това Императорскы-тѣ намѣстници Валенса и Филиппа. Тѣя изпълнихъ тоя христіански обычай надъ Святїи-тѣ, кога-то си вѣче отидохъ мъчителы-тѣ въ Селеникъ. Смръть-та на мъченицы-тѣ не остана безъ плодъ:

*) Vinitius, MDCLVIII, apud Josephum Bertellam in officina Hertziama.

чудеса-та отъ тѣхни-тѣ мощи скоро обьрнѣхъ кѣмъ Христа сички Тиверіополь и други западны градове. Отечество-то имъ стана като свѣтильникъ на вѣра-та.

21—27. Слѣдъ малко врѣмя, нѣкои си варвари съ име Обры (объбροι, Ombri)¹⁾ влѣзохъ въ Тиверіопольскы-тѣ области, отъ кадѣ пладня, развалихъ много градове, разорихъ и Тиверіополь и съборихъ и храмове-тѣ мѣченически, и тѣй затурихъ мощи-тѣ на Святци-тѣ.

28. Кога ся магнахъ Обры-тѣ, другъ народъ Българе²⁾ изъ Скиѣскы-ти мѣста прѣминахъ прѣзъ рѣка Истръ (Дунавъ) и ся явихъ, като лютъ бичъ, пратенъ отъ Бога на Западны-тѣ области. Тѣи не знаяхъ име Христово, и по Скиѣско-то безуміе, кланяхъ ся на слънцето, мѣсяць-тѣ и звѣзды-тѣ, нѣкои отъ тѣхъ доносихъ жертвъ на кучета-та (?): сърдца-та имъ тѣй бѣхъ помрачены дѣто тѣи почитахъ създание-то повече отъ създатель-

¹⁾ При наслѣдници-тѣ Юліановы, въ конецъ-тѣ на IV вѣкъ, нападнѣхъ на Римска-та Имперія Ниппѣ или Обгѣ (иначе Аварѣ), а по Деофилакта Омбροι. Гръци-тѣ нѣматъ буквѣ за Славенско-то Б, и пишѣтъ В, а нѣкога ѱ или ѱб. Споредъ това и Мессалонгскій-тѣ юнакъ, славный Българинъ Марко Бочаръ (кой-то ся е родилъ въ село Водинъ, въ Македонія, и ся пресели още въ младость съ баща си въ горы-тѣ Сули) наричѣся съ гръцкы буквы Воцарисъ, Мпоцарисъ. И въ наши-тѣ Енциклопедическы Лексиконы е турнатъ съ чуждъ прѣкоръ Боцари и Воцарисъ!! — Съ име Гуни или Обри както доказва съчинитель-тѣ на тая статія наричѣхъся Българе-тѣ и Великороссіяни-тѣ; гипотези-тѣ за происхождение-то на Българе-тѣ (кои-то ги правихъ то Чухоны, то Татары, то Монголы) ще ся изяснятъ въ глава: Старобытность на Славяне-тѣ въ Россіи.

²⁾ Въ първо-то нашествіе войска-та Гунска или Обрска бѣхъ Великороссіане и Българе. Въ второ-то нашествіе въ конецъ-тѣ на V и въ начало-то на VI вѣкъ, повече-то бѣхъ Българе; тѣи съ сила на мечатъ ся укрѣпихъ на Балканскій Полуостровъ, и тогава Византийци-тѣ зехъ да ги наричатъ по име на поголѣмо-то поколѣніе, сирѣчь, Българе.

тъ. Българе-тъ покорихъ подъ своя власть сичкъ Илли-
рійъ и Древнѣхъ Македоніѣхъ до Селеникъ, сирѣчь, (сия
часть на древня Тракія, коя-то е около Вирея (Вѣров, Вѣгоа),
Планинградъ Филиппополь и горны-тъ области, и владѣя-
хъ тѣ страны, като силни повѣлители. Тѣ прѣмѣстихъ и
на двѣ-ти страны напрежны-тъ жители, сирѣчь, оныя,
кои-то живѣяхъ по долины-тъ градове прѣкарахъ ги въ
горны-тъ, а отъ горны-тъ ги прѣведохъ въ долины-тъ.
Язычници-тъ имяхъ сички-тъ като робове и плѣнници,
защо-то сами бѣхъ робове на слободія-та и отстъпни-
ци отъ истинный Богъ. Христіане-тъ ако и да имъ бѣ-
хъ покорены, пакъ дръжахъ въ чистотѣ бащинѣхъ си
Вѣрѣхъ. Тѣ въ сички-тъ си разговоры съ тѣхъ безбояз-
ненно проповѣдовахъ ученіе-то Христово, и колко мо-
жихъ, се разливахъ Евангелски свѣтъ.

29—30. Крубошъ (Κροβος, Crubus) ¹⁾ единъ Българскій
Царь, нападнъ на много градове Римскы ²⁾ и като зе-
славный Адрианополь, искаше да прати негови-тъ жите-
ли въ най отдалечны-тъ градове на владѣнія-та си. Меж-

¹⁾ Тогова Крубоша Гръцкы-тъ писатели наричатъ Κροβος или Κροβος,
а въ Фракскы-тъ лѣтописи Cribas: той хвана да царува надъ Българе-тъ
около 807 г. въ тая годинахъ пръвъ пѣть упоменува за него Зигибертъ. У
насъ обыкновенно пишѣтъ име-то на тоя Българскій владѣтель Кру и
безъ Гръцко окончаніе (свършваніе) ос, и не мыслятъ какво Гръцкы-тъ съ
α, α, α, искахъ да покажатъ наши-тъ Славянскы окончанія ашъ (наприм.
Гардишъ), ышъ (Чернышъ), ошъ (Драгошъ, Милошъ). И така, Κροβος, е
Крувашъ или Крубашъ (Грубошъ), а Κροβος, — Крумошъ (Грумошъ, Гро-
мошъ). Кое е по правидно това оставямъ да го покажатъ Българе-тъ. Не-
матъ ли тѣ и сега пѣкое таково име?

²⁾ Сирѣчь Гръцкы, защото Византійска-та имперія инакъ ся нарича-
ше Восточна Римскы, а Византія (Константинополь, Царь-градъ) — Новъ Римъ.

ду пленници-тъ ся нѣтъри нѣкой си Кинамонъ, прѣкрасенъ по лицето, но още попрекрасенъ по душѣ-тъ. Когато си дълѣхъ робовы-тъ съ жребѣи, тоя христѣанинъ ся падна на Кробошова сынъ Обритагъ *) кой-то, какво-то и мнозина други, го обычахъ за негово-то смиреніе и послушаніе. Обритагъ жалаеше само за това, дѣто Кинамонъ дръжеше другъ вѣрж, и опытоваше съ сѣкакъвъ начинъ да го отвѣче отъ Христа. Най напрѣдъ той хвана да го испытыва така: Кога свръшчхъ тържественнѣ-тъ жертвѣ и приготвихъ трапезѣ, царь-тъ зарѣча да выкнатъ и Кинамона за да бѣде и той на праздниѣ-тъ. Кинамонъ смысли Апостолскы-тъ слова: и кое съгласіе има помежду Христа и помежду Валиара? (2 кор. IV, 13), и какво робы-тъ Господни не могатъ да пѣятъ чашѣ Господнѣ и чашѣ бѣсовскѣ, (1 кор. X, 20) и ся отрѣче. Ти го доведохъ съ силѣ, и тамъ подиръ много благоразумны отговори и разсѣжденія заради вѣра-та си и заради ничтожество-то на языческы-тъ богове отъ негова странѣ, и бѣзумнѣ ярость на Идолопоклонци-тъ, люто го быхъ напрѣдъ, а подиръ го заключихъ въ желѣзнѣ тѣмницѣ, въ коя-то тои ся мѣчи доклѣ умрѣ Обритагъ.

31—33. Слѣдъ смръть-та си Обритагъ остави три сына: най годѣмъ отъ тѣхъ (нихъ) бѣше Еяработъ

*) Обритагъ или Обритагъ (Обритъ?) е оный Мартагонъ [Martagon] кого-то Египгардъ нарича Омортагъ, Константинъ Багрянородный Муртогонъ а други пакъ Крутогонъ (Μουρτογων, Κροτογων); послѣдне-то име, чинися да е най вѣрно. До сега бѣше неизвѣстно, какво тоя царь е былъ Кробошовъ сынъ; (умрѣ въ 826 год.) както утвърдява Веноціанскій-тъ издатель на Деофилактовы-тъ творенія.

(Ερζωτος), инакъ Боянъ (Boinus, Boinos), *) второй-тъ ся наричаше Звиничъ (Ζβινιτζε, Svinitzes) и третій-тъ — Маломиръ (Μαλλομηρος), той и наслѣдова бащинъ-тъ ся власть *) Боянъ (Βοινος, Boinus) смысли за Кинамона и прати скоро-течъ до брата си Маломира, та го проси да намѣри тоя христѣанинъ и да му го испрати. Маломиръ го намѣри въ тыница-та измъченъ отъ гладъ, сухъ и жълтъ като сирѣтъ. Той го изведе отъ тамъ даде му сичко, щото му е потрѣбно, и го прати до брата си. Боянъ, щомъ го видя въ такова положеніе, попыта го отъ какво ся е тѣй много измѣнулъ. Кинамонъ му разказа сичкы-тъ тымничны страданія, и като му казва за слабость-та на тѣло-то си, докара дума за лекотія-та на душъ-тъ, която е по висока отъ тѣло-то, и много говори за нея. Когато го попыта Боянъ за какво да търпи таква страданія; той отговори: причина-та на мои-тъ мъки е само вѣра-та во Христа, » и му изясни высокъ-тъ мысль и плодове-тъ на мъченичество-то. Боянъ ся събуди отъ тая исповѣдь, обикна мѣдрый-тъ Кинамонъ и неговы-тъ разговоры за Христѣанска-та Вѣра. Като научи истин-

*) Какво чудно име е Ен-работъ (по Латинскы языкъ) или Е-правота (по Гръцко произношеніе)! Въ това име ся чуе свой гласъ, нѣ както то у Славяне-тъ ся не срѣща, за това трѣбва и да мыслимъ какво-то е стигнало до насъ вече развалено; друго-то име на това исто-то лице е чисто-Славянско Боянъ [Boinus] или Воинъ [Boigas] — Гл. » Именсловъ или Рѣчникъ личны имена разны народа Славенски. Скупію Іоанъ Пачичъ, а умножію, с' Латинскомъ ортографіомъ изразію и примѣчаніе додао Іоанъ Колларъ. » Издао Јосифъ Милоуекъ, у Будину, 1828.

*) Тогова Маломира пѣкон наричатъ Влдимиръ, сирѣчь Владимиръ (гл. Дюфрени, кой-то право казва, какво той е былъ вукъ отъ Кробоша сына: свидѣтельство-то на Българскій-тъ Архіепископъ тука е твърдѣ потрѣбно).

нж-тж вѣрж, той остави българскы-тѣ суевѣрія и нечестія и прие *кръщеніе*. Слѣдъ това той посвяти животъ-тъ си на постъ, молитва и други богоугодни работы. Кога братъ му Маломиръ ся научи това, той го викна при себе си и го плаши какво ще го погуби, ако не ся отрѣче отъ Христа. Боянъ ся избра по добръ смирѣть и рече: » Нищо не ще мя отлѣчи отъ любовь Христовж; ни огнь, ни мечъ, ни бичъ, нито пакъ друга мъка. По добръ да умрѣ за името Христово, отдѣто (нежели) да живѣе съ нечестивы гнусно и студно... и защо да говорѣ много?... Азъ ще кажѣ на кжсо: отричамъ ся отъ язычески-тѣ идоли, и тѣхно-то почитаніе, а Христа познавамъ за истиненъ Богъ, Него почитамъ и Нему въздавамъ дължно поклоненіе ». Като чу тия думы нечестивый-тъ братъ изъ веднажъ отсѣди да посѣкжтъ Маломира. Кога водихж мъченикъ-тъ на рѣчено-то мѣсто, той ся изпълни съ Духъ Божій и хвана да пророкува така: » Тая вѣтра, за коя-то азъ днесъ тръпжж мъкж, ще ся распространи по сичкж българскж странж, ако и да мыслите вые съ моѣ-тж смирѣть да запрете Христіанство-то. На сѣко мѣсто ще ся издигне знаменіе крестно и чисты священници, чисто ще служжтъ на най чистъ Богъ, нему ще приносятъ хвалж, и ще исповѣдатъ Живоначалиж Троицж; идоли-тѣ за едно съ жертвенници-тѣ си и язычески-тѣ храмове съврѣшено ще исчезнжтъ и ще ся загубжтъ, като никога да ги не е имало. Ты самъ слѣдъ нѣколко години, безъ да придобіешъ какъвъ-годе плодъ отъ ожесточеніе-то си, страшно щешъ сврѣшишъ животъ-тъ си ». Като исказа това, Боянъ наведе главж-вж си подъ ножъ-тъ и прѣдаде Богу душж-тж си. Ма-

ломиръ слѣдъ три години умря безъ врѣмя и на българскій-тъ прѣстолъ качи ся *Звеничовъ* сынъ, *Борисъ*.¹⁾

34. Като прія владычество тоя новъ царь, Франкы-тъ като облакъ облѣгнахъ сичкъ Българинъ²⁾; освѣтъ то-ва стана и голѣмъ гладъ, и тѣй за Българе-тъ настало тѣшко усилено (нещастно) врѣмя. Нъ Борисъ, макаръ и да бѣше младъ, позна Божій-тъ бичъ, пратенъ отъ карающій-тъ отецъ и Богъ да ги накара да познахътъ истинъ-тъ. И така той прати посланничество до Римскій-атъ (Гръцкій) Императоръ и Сенатъ (тогава царствува-ше въ Римскъ-тъ Имперіѣ Михаилъ, сынъ Теофиловъ), да проси миръ и братскій сѣюзъ; и за да утвърди това, Боянъ каза, какво жѣлае да приѣми Христіанскъ Вѣръ, и проси да му прататъ священники, кои-то бы можали да ги наставатъ на Христіанскъ-тъ истинъ. Римляне-тъ (сирѣчь Гръцы-тъ) съ радость пріяхъ това; зашто-то тѣ никога не ся надѣяхъ за такова нѣщо отъ Българе-тъ,

¹⁾ Приѣмникатъ на Миломира или Владимира, първий-тъ Христіанскы царь въ Българско, Гръцкы-тъ и Латинскы-тъ писатели наричатъ Богорисъ, Ворисъ, Товарисъ, даже Богоримъ, Βογωρις, Βωρις, τοβο-ρις. Теофилактъ го нарича Борисъ не само тукъ, нѣ и въ писмо-то ad Sevastocratoris Filium.

²⁾ • Може отъ тука ся изясни това, що остава като неизвѣстно — говори Дюканъ — • сирѣчь какво не Владимиръ, а Богоримъ [Борисъ] бѣше оня царь, връзъ кого-то вдигна оръжіе-то извѣстный-тъ Лотарій • Гл. Appendix in libr de miraculis S. Frasonis колко-то за мене, дѣло-то (работа) ся рѣшава по просто: Борисъ (нареченъ въ Св. крещеніе Михаилъ) имаше, като вуйча си (Миломира — Владимира), две язычески имена, и ся наричаше Владимиръ — Борисъ: Това ся види изъ Стриттеровы-тъ Мемог. populorum Т. II р. II, Bulgarica. S. 73--78. И за това сѣ прави и оныя хронографы (лѣтописи) кои-то говорятъ, че Лотарій воювалъ е съ Владимира, оныя, кои-то казватъ, че съ Бориса: това сѣ было две имена на едно лице.

и така Борисъ прія Св. кръщеніе ¹⁾ и ся нарече Михаилъ въ честь на Римскій-тъ (Грьцкій) Императоръ, който му стана кръстникъ, макаръ да ся не намираше самъ си на кръщене-то. За едно съ царятъ ся кръстихъ и много сановници, голѣмци и богаты, а слѣдъ тѣхъ сичкы-тѣ други ²⁾ освѣнъ нѣкой други, кои-то останяхъ въ идолопоклонство, нъ и тѣхъ съ войска ги накарахъ да пріематъ Св. кръщеніе.

35. Отъ тогава нарѣдихъ (учрѣдихъ, наставихъ) Епископы и священници, зехъ да градатъ храмове и скоро ги направихъ много, зашто-то съ голѣмо усърдіе подновявахъ и оныя храмове, кои-то Обры-тѣ и Българе-тѣ бѣхъ съборили, прѣди да ся обърнѣтъ въ Христіанство.

36. Борисъ царствоваше мирно и покори подъ своѣ власть много народы. Слѣдъ 36 годишно царствованіе той падна въ тѣжка болѣсть и като бѣше на умираніе, той прѣдаде прѣстолъ-тъ на пръвѣй-тъ си сынъ Владиміра^{*)}, и умря, слѣдъ нѣколко години, калугеръ.

¹⁾ Така пише и Левъ Грамхатикъ, р. 462 ed Regiae.

²⁾ Кръщене-то на Българе-тѣ едни Историци пишѣтъ какво е станало около 846 год., а други около 866. Можи, въ едно врѣмя да е было закачено, и въ друго доврѣшено, или на врѣме да е было запрѣно по нѣкой причини, подирѣ да е пакъ подновено. Казватъ, че различни причини накарахъ Българскій-тъ царъ Бориса да пріеме Христіанскѣ-тъ вѣрж; нъ по вѣрмо е това, какво много такива причини е имаю за него.

^{*)} Тоя Владиміръ Грьцкы-тѣ писатели наричахъ съ развалено име Пресіамъ (?!) Прѣци: тѣй Грьци-тѣ варварскы разваляхъ Славянскы-тъ гласове. Той стана отстъпникъ отъ Христіанство-то, прѣдадесе на пїянство, и ся мѣчи да прѣклони поддани-тѣ си на язычество, тогава бѣща му свади отъ себе си иноческій-тъ (калугерскій-тъ) санъ, и ся зе пакъ да царува, а недостойный-тъ си наследникъ, извади око-то и го заключи въ тъмницѣ.

37. Въ Борисово-то царствованіе яви ся въ Българско Св. *Германъ*, явихъ ся и оныя святци, за кои-то ние говорихме по горѣ; тѣхни-тѣ чудесни явленія станяхъ въ Тиверіополь градъ: едни ги видѣхъ, че какво стоятъ на онова мѣсто, дѣто бѣхъ погребены, другы — че ходять ноця по стѣны-тѣ на храматъ; и тѣй както тія святци давахъ исцѣленіе на сѣкого, кой-то ги молеше; за това сичкы-тѣ ги славихъ. Кога чу това българскій-тъ царь *Михаилъ-Борисъ* той като рѣшитель на благочестіе-то, заръча да изградятъ, храмъ въ *Брагалинцъ-тъ* (*Βραγαλινιτζα, Bragalinitza*) Епархіѣ, и тамъ да занесятъ мощи-тѣ на святци-тѣ. Това царско повелѣніе скоро изпълни областеначалникъ Тадаринъ. Слѣдъ това много народъ съ Епископы, священници и мірскы сановници влезохъ въ Тиверіополь, и като ся помолихъ на онова мѣсто, дѣто ся явявахъ мѣченици-тѣ, зехъ да копають земь-тъ и намѣрихъ мощи-тѣ на святци-тѣ, покрыты съ мермерны плочы. На камъне-тѣ бѣше написано име-то на сѣкого, образъ-тъ, животъ-тъ и достоинство-то. Духовни-тѣ и мірскы-тѣ сановници пратихъ напредъ тыя мермерны плочы въ Епископскъ-тъ кѣщъ въ Брагалиничъ, за да покрываютъ и тамъ святци-тѣ съ тѣхъ, и мощы-тѣ самичкы носихъ на рамо.

38—40. Въ врѣме-то на тѣза шествіе, единъ нѣхъ четець ся досегна до мощы-тѣ, и изъ веднажъ хвана да говори и да слави Господа. Като видѣхъ това, народъ-тъ зе да припада прѣдъ святы-тѣ мощы и да ги цалува. Тія кои-то ги носихъ не можяхъ да проминатъ отъ хѣра. Тогава Тиверіополци-тѣ намыслихъ да не дадѣтъ

Тія святы мощи да ся изнесжть и зехж да ги удържжть; Тарадинъ не можеше да ги прѣдума нито съ молбж, нито съ плашене, и за това поиска да земе само троица по славны Святци: Тимоѳея, Комазія и Евсевія, а други-тъ остави въ Тиверіополь.

41—43. И така тін тръгнжж, и прѣди да стигнжть Брагалиничъ, срѣцнахж чловѣка съ искълчени крака, кой-то молеше за помощъ. Като наблизихж до него, ра-кы-тъ отъ само себе ся запряхж; хромый-тъ ся досегна до тѣхъ и изведнжжъ оздравѣ. Священници-тъ сторихж молитвж и пакъ вдигнжжъ мощы-тъ, кои-то станжжъ ле-кы и подвижны, стигнахж въ Брагалиничъ, и ги турихж въ църквж-тж отъ дѣснж странж. Въ тоя храмъ тур-нахж и клиръ, кой-то знаеше Български, за да врыши на него священнослуженіе. Нъ неизвѣстный-тъ малко ся ползова съ това благодѣяніе: той като ся върнж у дома си, прельсти чуждж женж на друго го и ся прѣ-нѣси съ тжж прѣстжпницж въ другж областъ; И благость Божія малко врѣмя търпя: прѣва-та болѣсть пакъ порази кривый-тъ. Нъ той позна грѣхъ-тъ си, върна женж-тж на прѣвый-тъ ѣ мжжъ и съ молитвж на святци-тъ пакъ прія исцѣленіе отъ Господа. Той позна благодѣяніе-то Божіе, възблагодари Господа прѣдъ сичкы-тъ, и отиде на Св. Горж, та тамъ съ иночески чинъ посвати себе Богу.

44. Други чловѣкъ имаше такъвъ зълъ духъ, дѣто трѣбуваше да го дръжатъ въ синджирѣ, кога го доведохж въ храмъ-тъ при святін-тъ, вързахж го за голѣмо дръво и турнахж стража. Като заспа стража-та, бѣсний-тъ скжса сенджиратъ, влѣзи въ храматъ и ис-каше да строши ракъ-тж на Св. Евсевія. Въ това врѣ-

мя из-веднажъ му ся яви изъ ракъ-тъ мжъ страшенъ, огненъ, и повѣлъ на духъ-тъ да излѣзи отъ бѣснѣй-тъ; той станъ завчасъ и сичкы-тъ ся почудихъ.

45—46. Нѣком си донесохъ своѣхъ роднинъ, разслабленъ при ракъ-тъ на Св. Евсевія, и болнѣй-тъ. като да въскрѣсна само отъ едно досяганье до мощы-тъ. Святецъ-тъ за да излѣкува съвѣстиъ разслабленный-тъ, яви му ся три ноци нарѣдъ и му маза тѣло-то съ масло, и най сетнѣ му каза: » ето че си здравъ, иди и прослави Господа ». Така исто ся изцѣли и други бѣсенъ, кой-то лудееше само по нѣкога.

47—55. По старѣй-тъ сынъ Борисовъ, *Владимѣръ*, какъ-то ся каза по горѣ, зе да управлява царство-то *). Слѣдъ четири годинѣ встѣпи на прѣстолъ-тъ по младѣй-тъ неговъ братъ Симеонъ †). Споредъ негово-то повѣленіе начальникъ-тъ на область-та Дистръ прѣнесе мощы-тъ на Св. Сократа и Тодора изъ Тиверіополь въ Брагалиничъ, и тамъ ги турна при другы-тъ святци. И

*) Гл. прѣднѣ-то забѣлѣжаніе.

†) Дюканжъ (отъ Комстантина Багрянородный de Administri. imp. с 32) показва, нащо » Симеонъ бѣше сынъ на Владимѣра, кой-то царство-ваше прѣди Богорима » кога той ся пада внукъ Владимѣру-Маломѣру (Гл. стр. 58). Сега на основаніе на ясно-то свидѣтельство на Българскѣй-тъ Архипастыръ, може ся поправи родословіе-то (Генеалогія-та) на Българскы-тъ царе. Симеонъ бѣше по младѣй-тъ сынъ на Бориса, кого-то той турна на царство-то, кога извади очи-тъ на по старѣй-тъ си сынъ и го заключи въ тъмницѣ. И така, оня Михаилъ — Борисъ, *Михаилъ — Борисъ*, кой-то, спорѣдъ слова-та на Дюканджа, царува слѣдъ Ирѣсіама, прѣди Симѣона, не е другъ никой, освѣнъ баща имъ, Михаилъ — Борисъ, кой-то пакъ за да царува нѣколко врѣмя, додѣ не усмири царство-то си. Гл. по татѣкъ историко-критическы-тъ изясненія и родословія-тъ таблицѣ на Българскы-тъ царе въ IX вѣкъ.

отъ тѣхъ ставахъ много чудеса: исцѣлихъ ся: седемъ годишенъ отрокъ, роденъ глухъ и нѣмъ; жена съ зълъ духъ, хромъ сиромашъ, прокаженъ, слѣпа жена, и найсетнѣ единъ человекъ, кой-то бѣше боленъ отъ лакомство, и издаше въ день по восемь българскы хлѣбове и никога ся не насищаше.

ИСТОРИКО—КРИТИЧЕСКЫ ИЗЯСНЕНИЯ.

Житіе-то на Тиверіополскы-тѣ мъченици, кое-то изяснява Исторіѣ-тѣ и Генеологіѣ-тѣ на Българскы-тѣ царѣ въ IX вѣкъ, е написано отъ българскій-тѣ Архіепископъ Теофилактъ. То като съчиненіе ако не на същии българинъ, то като на житель отъ България достойно е да ся вѣрва за сичко що ся говори за Българско, а още повече отъ прѣдъ разказы-тѣ на Византійци-тѣ, кой-то съписали само по слухъ и невѣрны прѣданія.

Това важно и любопытно за Исторіѣ-тѣ съчиненіе е напечатано въ III томъ въ Венеціанско-то изданіе, между другы-тѣ съчиненія на оный Теофилактъ, кой-то живѣше въ царствованіе-то на Византійскій-тѣ Императоръ Алексій Комнинъ, и е писалъ сѣкаквы съчиненія връзь Латини-тѣ и ся счита 14^{ти} Българскій Архіепископъ. За такъвъ е той писамъ у Барона Розенкампа ¹⁾ въ *Обозрѣніе-то на кормчата книга*, кой-то зѣ това мнѣніе отъ Дюканжа ²⁾ и Ассемани ³⁾. Тія писатѣ-

¹⁾ *Обозрѣніе-то на кормчата книга* въ исторически видъ, Съч. Барона Розенкампа (Москва, 1829). Введеніе, примѣчаніе 73. стр. 66.

²⁾ Du Cange, *Familiae Byzant.* cap XXVIII, p 174 Editio Regia.

³⁾ *Assemani Calendaria Ecclesiarum universae* T. III Гл. IV, стр. 423 и пр. Т. V. Гл. IV, стр. 161.

ли ако и да ся трудихъ толкова, Исторія-та на Българскѣ-тъ Іерархія се още не е пълна; кога станѣтъ извѣстны сичкы-тъ матеріалы, тога судница-та (критика-та) ще може да рѣши много въпросы, кои-то сега още не сѣ ясны. Така на примѣръ, слѣдъ открытіе-то на Маѣвскій Теофилактъ, съврѣменникъ на Алексѣя Комнина (1081—1118), трѣбува да ся счита вторыи Архіепископъ съ такова имя. Трудолюбивый-тъ и ученый-тъ съчинитель на Исторія-та *» Славянскы-тъ Законодательства »*, показва какво най напръшь у сичкы-тъ Славянскы племена Христіанство-то ся разпространи спорѣдъ ученіе-то и обычаи-тъ на Православіе-то, и откры какво Папы-тъ мѣчахъ ся да обѣрихъ Славяне-тъ къмъ Римскѣ-тъ църквѣ; съ това той показа тия любопытны обстоятелства отъ раздоръ-тъ между Византійскы-тъ Патриарсы и Римскій-тъ Дворъ за Българско. По тоя раздоръ и яви ся въ половинѣ на IX вѣкъ Архіепископъ Теофилактъ ѿ пратенъ отъ Цариградъ. Г. Маѣвскій пише: Френци-тъ и Нѣмци-тъ глѣдахъ на Българе-тъ като на орудіе за да свършятъ покушенія-та си за Славяне-тъ (това по ясно ся види отъ войны-тъ, кои-то имахъ Нѣмци-тъ съ Ростислава и Святополка Моравскій), и много ся мѣчихъ да ги покорятъ (прѣвземѣтъ) подъ своѣ власть. Въ 864 година Императоръ Лудовикъ ся вдигна врѣзъ Българе-тъ и ги накара да му ся врежѣтъ, да станѣтъ Христіане: Азъ мислѣхъ, да ги е карагъ той да приемѣтъ Римско-католическо исповѣданіе *) защото Българе-тъ отколѣ дръжахъ Христіанскѣ вѣрѣ спо-

*) Hincmani Remmensis Annalis, у Пертца, I, стр. 465.

рѣдъ ученіе-то на Вѣсточнѣ-тѣ църквѣ. Това намѣреніе едвамъ не ся свърши. Българе-тѣ за да ся отмѣстятъ за притѣсненія-та, кои-то трѣпяхъ отъ Гръци-тѣ, пратихъ въ 866 година (а не въ 861, както казва Паги) посланници до Германскій-тѣ Императоръ Карлъ II, съ пзвѣстіе, какво тѣи желяхъ да прѣминѣтъ въ Римско-католическѣ-тѣ Църквѣ. А папѣ-тѣ просихъ да имъ истѣлкува 106 канона, кои-то тѣи не разбирахъ въ Вѣрѣ-тѣ си. Българе-тѣ молихъ и единый-тѣ и другій-тѣ да имъ пратятъ Священници. И наистинѣ, Императоръ-тѣ имъ испрати отъ своѣхъ странѣхъ Священници; нѣ тѣхъ ги прѣварихъ други, пратени отъ Папѣ-тѣ, кой-то съ това искаше да земи Българе-тѣ подъ своѣхъ епархіалнѣ власть¹⁾. Тогава ся събуди Цареградскій-тѣ императоръ Михайлъ III. Той нахрани съ злато Римско-Католическій-тѣ Епископъ Гримоалдъ и го испрати изъ Българско. Слѣдъ това Императоръ-тѣ смири Българе-тѣ и не остави да ся отдѣлятъ отъ Вѣсточнѣ-тѣ църквѣ; той имъ тури Архіепископъ *Оеофилактъ* и даде му въ церковны-тѣ съвѣщанія *второ* мѣсто слѣдъ Цареградскій-тѣ Патріархъ²⁾

Това имаше лошы сѣтнини: двѣ-тѣ църквы открыхъ враждѣ-тѣ, коя-то си имахъ отколѣ помежду си и ся раздѣлихъ, макаръ ако още не съвършено. • Така говори за прѣвый-тѣ *Оеофилактъ*, ученый-тѣ съчини:

¹⁾ Подъ годияхъ 866 и 867 *Annal. Fuldeus. Hunemari Remmens. Annal.* у Пертца I, 379, 380, 474.

²⁾ *Hessler Geschichte der Ungarn unb ihrer Landsassen*, 1, стр. 150 и други

тель на Исторія-та за Славянскы-тъ Законодательства ').

Кой отъ тия двама единоименны архіепастиры е писалъ това житіе на Тиверіополскы-тъ Мъченици: да ли Теофилактъ I, кой-то живѣше въ конецъ-тъ на IX вѣкъ, или Теофилактъ II, кой-то живѣше въ свръшъкъ-тъ на XI вѣкъ?

Венеціанскій-тъ издатель на съчиненія-та Теофилакта II не знаеше, че имало въ IX вѣкъ и другъ Архіепископъ съ таково имя, и сѣка че неговый-тъ писатель е написалъ това житіе. Той видя, и » въ писма-та, слова-та, рѣчь-та, слогъ-тъ Теофилактовъ е *истръсенъ, малко вразумителенъ, мною прилича на слоиз-та на сички-тъ Гръцы въ IX вѣкъ* ') » А въ Житіе-то — « Слогъ-тъ е по лѣсенъ и по равенъ »; нъ и ний-дѣ не бѣше показано да е това Житіе на другго », за това и разсѣди, какво го съчини тоя писатель на XI вѣкъ ') И така го познахъ като съчиненіе на XI вѣкъ. Нъ отъ другъ странъ, видяхъ прѣво, какво различіе има слогъ-тъ на Житіе-то отъ слогатъ на другы-тъ творенія Теофилактовы въ XI вѣкъ; второ, въ житіе-то е писано само за оныя чудеса на мощы-тъ, кои-то сѣ ставали само до царуваніе-то на Симеона, Борисовъ сынъ, кой-то царувалъ надъ Българе-тъ въ свръшъкъ-тъ на IX вѣкъ; третію, знаемъ, какво имаше другъ Теофилактъ, въ свръшъкъ-тъ на IX вѣкъ, а споредъ това можемъ да

') Исторія на прѣвобытна-та Христіанска църква у Славяне-тъ. Изъ Маѣвскій прѣвелъ Орестъ Евенкій (Варшава, 1840), стр. 43 и 44.

') Въ мою Славянскій Сборникъ Мнѣніе-то на Венеціанскій-тъ издатель на Теофилактовы-тъ твореніе за Житіе-то на Тиверіополскы-тъ мъченици, стр. 40.

') Пакъ тамъ стр. 40.

') Пакъ тамъ стр. 41.

рѣчимъ, какво Житіе-то на Тиверіополскы-тѣ мъченици е писалъ Онофилактъ I като съвременникъ на Българскы-тѣ царье Бориса и Симеона. Слѣдъ това, като списаніе на IX вѣкъ, това житіе трѣбва повече да ся вѣрова за оныя работы, кой-то има въ него.

Родословіе-то на Българскы-тѣ Царье, още никой не е разглѣдалъ критически зашто-то нѣма български источники; а извѣстія-та на Византійскы-тѣ лѣтописи (хронографы,) зашто-то сѣ много краткы та не стигатъ. Оеофилактъ, като Българскій Архипастыръ явявася вѣренъ ръководитель въ тоя лабиринтъ. Като сравнимъ неговѣ-тѣ показанія съ краткы-тѣ указанія на Византійци-тѣ, лесно можемъ да разрѣшимъ сичкы-тѣ недоумѣнія и да направимъ правъ Генеологіѣ и Хронологіѣ на Българска-та Исторія въ IX вѣкъ. Ето въ какъвъ видъ слѣдъ това ся представя родъ-тъ на Българскы-тѣ Царье въ IX вѣкъ.

Крубоиъ (Грубоиъ)
809—820

Обритаъ (Крутоиъ).
820—826

Боянъ (Енработъ). Звиниъ. Маломиръ (Владимиръ)
827—830

Михаилъ Борисъ
830—866.

*вторый пѣтъ още до 870 г.,
умря въ Калугерство въ 906 г.*

Владимиръ (Присіамъ). Симеонъ
866 — 870 870—927.

Правота-та на Генеалого-Хронологическа-та (Родословно-Лѣточислителна) таблица, коя-то написахъ азъ, ся види отъ това любопытно сказаніе, на коя-то отколѣ обръщаше вниманіе Калайдовичъ, ако и да не можеше никакъ да съгласи свидѣтельства-та на очевидци-тѣ и съвременници Българе, съ Стриттеровы-тѣ таблици. На край четвърто-то Аванасіево слово (листъ 208 на обѣ ащ.) прѣди негово-то *посланіе о праздницихъ*, Калайдовичъ прочети това важно за исторія-та *Послѣсловіе*: » сіа книги благочестныя, наречимыя Атанасіи, повѣленіемъ князя нашею Бомарскаю, именемъ Симеона, приложихъ епископъ Константинъ въ Словенскъ языкъ отъ Греческа, въ лѣто отъ начала міра 7514 (6414) und 7 (10), ученикъ сый Меѳодовъ, Архіепископа Моравы; написа те ихъ Тудоръ ⁽¹⁾ черноризецъ Доксовъ ⁽²⁾, тѣмже княземъ повелѣлъ на устїи Тычи ⁽³⁾ въ лѣто 7515 (6515) und 14 (14) идѣже святаа златаа Церква новаа сътворена

(¹) Тодоръ.

(²) На мѣсто Доксовъ трѣбова спорѣлъ имѣніето на Калайдовича, да ся чте Дуксовъ (Дуксовъ): той мисли, какво Дукъ съ (отъ Латинскій Дух, „вождъ“) трѣбова да е прѣкоръ (прозвище) а не имя, което нѣма въ мѣсяцесловатъ на наша-та Църква. Извѣстно е, какво Іоаннъ Екзархъ Българскій, въначало-то на Хвѣкъ, ходи у черноризецъ Дукъ, кой-то спорѣлъ неговъ молбъ за да прѣведе богословіе-то на Дамаскина; нъ съ тоя ли замѣчателенъ чловѣкъ бѣше сближенъ и Тодоръ, кой-то прѣведе четиретъ слова връзь Аріанетѣ.

(³) Рѣка Тычъ (на чужды-тѣ карты Tiza) ся втича въ Варнѣ (Урана), близо при сегашнѣхъ Прѣславѣхъ, или старыи Българскій Прѣславецъ, кой-то имаше друго имя Великій градъ, и това имя Византинци-тѣ прѣведохъ на Мегапопкъ. Той градъ ся наричаше още Великій Прѣславецъ (Μεγαλὴ Πρεσβὴς αβελ), а въ старо врѣме го викахъ Марціанополь (въ честь на Троянова сестра, Марціана). Рѣка Варна (Юрана) ся влива въ черно Морє.

есть тѣмже князем. Въ се убо лѣто уст раб Божій, сею князя отецъ, въ блазѣ Вѣрѣ живый, въ добрѣ исповеданіе Господа нашего. **І. Х. великій и честный и благовѣрный Господь нашъ Княз Болгарскъ именем Борисъ, Христіанское же имя ему Михаилъ, мѣсяца Маія въ 6^е (2) день въ суботный вечер. Сей же Борис Болгары крестилъ есть, въ лѣто стхъ бсхти (1), въ имя Отца и Сына и Святаго Духа, аминь (2).** • Калайдовичъ показва и друго мѣсто, дѣто Симеонъ е нареченъ Борисовъ сынъ: • Книгы Завѣта Божія ветхаго, сказующе образъ Новаго Завѣта, истинну сущу. • приложенія отъ Греческаго языка въ Словеньскій при князи Болгарствѣиъ **Симеонъ, сынъ Бориши, Григоріемъ Превзвитеромъ, мнихомъ, всѣхъ Церковныхъ Българскихъ церквій, по-**

(1) Слова етхъ бсхти сж явна погрѣшка: Калайдовичъ, както ся види не е разбралъ добрѣ буквы-тѣ, съ кои-то бѣше забѣлежена година-та кога ся крестили Болгаре-тѣ, и турилъ нѣкаквы нѣразбрани слова. Мнозина, кои-то не знаѣтъ Вѣсточны-тѣ языци показватъ тѣя слова като осганацъ отъ старый Българскій языкъ, и слѣдъ Енгеля проповѣдаватъ какво Дунав-скы-тѣ преселенци отъ Волга сж Татаре, и какво съ тѣя двѣ думы ся до-казва че сж тѣи Азіятци. Вѣсточни-ти (Оріенталисты-тѣ) пакъ, кои-то трѣбова по да знаѣтъ това, казватъ иначе: тѣи говорятъ, какво такыя слова нѣма нито въ Арабскій-тѣ языкъ, нито въ Турскій-тѣ, нито пакъ въ Персидскій, и съ това събарятъ исторически-тѣ мысли на не-Оріенталисты-тѣ, зарады нѣкой си Азіатскій языкъ на Болгаре-тѣ.

(2) Іоаннъ, Екзархъ Българскій, Калайдовича, стр. 98^а заб. 40. Азъ щж забѣлѣжа тукъ, какво начало-то на година-та тогава чели отъ Мартъ, за да прѣведе тогавашно-то лѣточисленіе на сегашно, трѣбова отъ години-тѣ отъ сздание-то на свѣтъ-тѣ да ся извади 5,508, прѣзъ Іануаріа и Фебруаріа;— и 5,509 ако ся говори за Мартъ, Апр. Маія, Іюнія, Іюліа, Авг. Септ. Окт. Ноем. и Декемвриа. И така, отъ 6415 год. отъ сздание-то на свѣтъ-тѣ нѣто сж извадітъ 5809 год. (защо-то Михаилъ — Борисъ умри на 2 Маія) ще имаме 906 г. отъ Р. Х.

велѣиетъ того Книголюбца князя Семеона, истинѣ же рици боголюбца (¹) .

Тія двѣ свидѣтельства на съврѣмененици-тѣ служатъ за най добро подтвержденіе за истинѣ-тѣ на Теофилактовы-тѣ сказанія и за правотѣ-тѣ на моя-та родословно-хронологическа таблица за Българскы-тѣ Царѣ въ IX вѣкъ.

Совѣтовамъ да ся погледне отъ любопытство на родословіе-то на Българскы-тѣ Царѣ, кое-то е направилъ Стриттеръ(*): Спорѣдъ него не ся знае чій е сынъ Богорисъ (Борисъ), а царувалъ отъ 843 до 860 г. като *братъ* на Владиміра (сирѣчь Маломіра), кой-то царувалъ ужъ отъ 829 до 842 лѣто; *Симеонъ* е показанъ за *сынъ* на Владиміра (Маломіръ) и царувалъ отъ 888 до 942 г.; сынъ на *неизвѣстный* и *братанецъ* Симеоновъ ся явява Пресіамъ (867); като сынъ на *неизвѣстный-тъ*, ся показва още бащаму Миханъ-Борисъ (870). Ето въ каквъ хаосъ показвася Генеалогіѣ-тѣ и Хронологіѣ-тѣ на Българскы-тѣ Царѣ въ IX вѣкъ!

Н. В. С.

(¹) Іоаннъ, Екзархъ Българскый, Калайдовича, стр. 99, заб. 42, за години-тѣ, въ коя-то умрѣ Симеонъ, сынъ Борисовъ, азъ съмъ съгласенъ съ мнѣніе-то на покойный-тъ Академикъ Кругъ, какво Симеонъ ся починалъ на 27 Маѣ 927 лѣто, 15 und. Круг. Byzant. Chronolog. s. 165.

(*) Гл. извѣстія Византийскихъ Историковъ, объясняющихъ Россійскую Исторію собран. Ивановъ Стриттеромъ (С. П. Б. 1775), г. 11.

СЛОВО

ВЪ НЕДѢЛЮ СТРАШНАГО СЪДА БОЖІА

*Изрѣчено въ Габровскѣ-тъ Свѣто-Троицкѣ цркви
отъ Тодора Стоянова-Бурмова на 1858 г.*

Ето, братіе, настѣпва постъ-тъ, приближавася врѣ-
мя-то на покаяніе-то. Св. црква отдавна вече ю на-
ченѣла да ни приготвюва за това врѣмя. Въ прѣддирніѣ-
тъ недѣль, коѣ-то ся нарича Недѣля митаря и Фарисеѣ,
тя ни прѣдстави въ чтеніе-то отъ Евангеліе-то
и въ пѣснопѣніѣ-та си, какъ много трѣбува да отбѣ-
гнувами ній гордій-тъ Фарисейскій духъ и да приемаме
струшенно-то и смиренно-го сръдце Митарево въ пока-
яніи-тъ си молитви. Въ заминалѣ-тъ недѣль тя ни на-
чрѣта отъ притчѣ-тъ Христовѣ за блудній-тъ синъ о-
бразъ на високо-то милосердіе Божіе къмъ грѣшникъ-
тъ, за да има всѣкій тврѣдѣ надежда за прощеніе, при
чистосръдечно-то си раскайваніе въ грѣхове-тъ. Но бѣ-
хми ли ній колко годѣ внимателни къмъ-то тѣѣ грижи на
нашѣ-тъ духовнѣ матерѣ? Стана ли приготвюваніе и отъ
нашѣ стрѣнѣ? — Стана, не можемъ да го отречемъ;
стана; но какво приготвюваніе? — Приготвюваніе тѣ-
лесно, коѣ-то е противоположно на духовно-то. Откакъ
разбрахмы, чи настѣпва постъ-тъ, ние наченѣхми да не
отричѣми на тѣло-то си и въ онѣѣ ястіѣта, въ

кои-то по напръдъ му отричахми; захванѣхми да ся събирами по начесто и да продължавами вечери-тъ си много; съгласихмися даже да отнѣмами отъ сънъ-тъ си нѣщо — защо-то той може да ся навакса и презъ постъ-тъ — садѣ да наситимъ колко-то ю възможно по зиде тѣло-то, дано ни то дръжи ситостъ на дълго, безъ да помислимъ окаяніи, чи то по вече ще да ни мѣчи, като го лишиме изъ единъ пѣтъ отъ вкусни-тъ блажни ястіе-та. Ето какво бѣше наше-то приготвяваніе. На ! какъ ся отговорихме ній на гласъ-тъ отъ црѣквѣ-тъ. Воистинну сми за оплакваніе хора.

Днесъ Св. црѣковъ прѣдставя на нашъ-тъ мисленній погледъ второ-то пришествіе Христово, или страшній-тъ съдъ Божій, дано той ни нѣкакъ накара да помислимъ за плачевно-то си състояніе. Но ахъ ! може и днешното ѣ прѣдставѣніе да земиме безъ да го даже осѣтиѣтъ. Мнозина изъ насъ, отъ прѣзмѣрно-то си усердіе да ся приготвѣгъ за постъ-тъ съ насиченіе тѣлесно.

Да ся посмислимъ, братіе, и да начрѣтаемъ въ души-тъ си образъ-тъ на страшній-тъ съдъ Божій, спорѣдъ св. писаніе и указаніе-то на св. црѣковъ, дано той ни приведе на истинній-тъ пѣтъ, и всели въ насъ печаль духовнѣ, печаль по Бозѣ, тѣй като тя садѣ може да бѣде за насъ спасителна въ сегашній-тъ животъ.

Слово-то Божіе учи, че Исусъ Христосъ, Синъ Божій, ще доде пакъ на земѣ-тъ вторый пѣтъ, но не тѣй какъ-то ю дохождалъ пръвій-тъ. Между прѣво-то и второ-то му пришествіе ще да има голѣмо различіе. Нѣкога си той дохождалъ на земѣ-тъ въ уничиженіе и нищетѣ, но сега ще доде въ славъ и великолѣпіе небесно. Тога-

ѡа той ся уничижилъ да избави насъ отъ уничиженіе; прѣтърпѣлъ постижѣніѣ смръть да исхити насъ отъ обѣтіѣ-та навѣчнѣ-тѣ; но въвъ второ-то си дохожданіе той ще да яви торжественно Божественно-то си величіе за утѣшеніе на истинни-тѣ си послѣдователи и за наказаніе на грѣшници-тѣ, кои-то не принесли покаѣніе. Нѣкога, като ся намиралъ той на земѣ-тѣ, къмъ нѣго дерзновенно всѣкій пристѣпалъ и хортувалъ за кою-то ю му било угодно; Той трѣпѣлъ тогава и присмивки и укори, като агнецъ кроткъ и незлюбивъ; но, като доде сега вторій пѣтъ, ще въстрепере предъ нѣго всѣка душа като прѣдъ царя царствующихъ и Господа господствующихъ. Въ прѣво-то си дохожданіе Той кротко и съ милосердіе око глѣдалъ на грѣшници-тѣ, бесѣдовалъ съ тѣхъ, ѣлъ и пилъ, макаръ и да го осѣждавали за таково общеніе фарисеи-тѣ и книжници-тѣ, но въ дирне-то си Той ще да ся яви страшенъ и нестрѣпимъ за тѣхъ. Въ прѣво-то си пришествіе Той нѣмалъ гдѣ главѣ-тѣ си да подклони, а во второ-то, носимъ отъ Ангели-тѣ Той ще да прѣдстане прѣдъ всичкій-тъ свѣтъ съ отворени обѣтіѣ да въспріеме свѣтлій-тъ ликъ на праведни-тѣ и да ги упокои въ блаженни-тѣ обители на Отца своего. Нѣкога си Той дохождалъ да ни учи съ слово и дѣло, а тогава ще доде само да ни сѣди за това, чи не сме ся възпользовали съ нѣгово-то ученіе и примѣръ и да въздаде всѣкому спорѣдъ дѣла-та.

И тѣй второ-то пришествіе Христово при всичкѣ-тѣ си слава и великолепіе ще да бѣде страшно за всички-тѣ чловѣци, зашто-то спорѣдъ слово-то Божіе *и праведникѣ едва спасетя* (1 Петр. 4, 18); но най много ужасно ще бѣде то за грѣшници-тѣ.

Помислете, чи тогава щѣтъ да ся съберѣтъ, заедно съ всички-тѣ Ангели, и всички-тѣ народи земни отъ всички-тѣ врѣмена, чи въ това многочисленно събрание на небесни-тѣ и земни-тѣ жители ще да ся открийтъ дѣлата на всѣкого чловѣка, за да въспрїеме всѣкій спорѣдъ тѣхъ награда или наказаніе. Помислете, какъвъ страхъ ще объе тогава грѣшници-тѣ, като ся покажѣтъ на тѣмни-тѣ имъ лица тѣхни-тѣ скверни дѣла въ присутвіе-то на праведній-тъ сѣдїѣ. Прѣдставете, какъ мѣчително ще бѣде за тѣхъ кога тѣ видѣтъ, че ставѣтъ явни за всички-тѣ вселеннѣ не само онѣа тѣхни беззаконїа, кои-то тѣ не скривали отъ чловѣци-тѣ, но и онѣа, кои-то тѣ считали за нѣща, скрити зависими отъ чловѣческій поглѣдъ, и кога ся покажѣтъ не само нечестиви-тѣ имъ дѣла, но и нечестиви-тѣ имъ мисли и не само тѣзи, кои-то тѣ помнѣтъ, но и онѣа, кои-то тѣ давно забравили. Помислете какъвъ срамъ ще ги хване тѣхъ, каква досада, какво недоволство ще ги обгрѣне, кога поглѣднѣтъ, тѣ на свой-тъ си тѣмень и гнусенъ ликъ и на свѣтлїй-тъ и прѣчистїй-тъ ликъ на праведни-тѣ. О, горко и много горко ще бѣде тогава на грѣшници-тѣ. Тогава притѣснители-тѣ и грабители-тѣ ще да ся смажѣтъ отъ страхъ и трепетъ, като видѣтъ, чи онѣа, кои-то сѣ тѣ притѣснявали и грабили, ся намирѣтъ отъ стрѣлѣ-тѣ на праведни-тѣ и вопнѣтъ къмъ Господа да сѣди Той тѣзи кои-то сѣ ги обидѣли, да пролеѣ праведній-тъ гнѣвъ свой на тѣхни-тѣ мучители и гонители и да отврѣне на тѣхъ. Тогава сребролюбци-тѣ, чревоугодници-тѣ, святотатци-тѣ и други-тѣ беззаконници сами на себе ся ще ся почуднѣтъ, какъ ся могли да бѣ-

до толкова заслѣпени, що-то да ся прѣдадѣтъ на такива скверни пороци. Тогава тѣ ще да почувствувѣтъ во всячѣхъ-тѣ сила, чи не трѣбувало тѣмъ да ся постѣпва; но то ще бѣде вече късно. Тѣ ще бѣдѣтъ готови тогава да принесѣтъ слези покаѣнія, за да умѣятъ грѣховни-тѣ си нечистоти, но напразно. Тѣхни-тѣ плачове и риданія не ще да могатъ да отврѣнятъ отъ тѣхъ онзи страшенъ гласъ: *идите отъ Мене проклятіи въ оный вѣчный, уготованный діаволу и ангеломъ ево* (Мат. 25, 41). Напразно тогава ще си трошѣтъ и извивѣтъ сърце-то тѣ, чи не постѣпвали спорѣдъ ученіе-то евангелско и спорѣдъ увѣщанія-та на црѣковни-тѣ учители, кои-то имъ раскривали това ученіе; чи тѣ слушали въ земній-тѣ си животъ страсти-тѣ си, а оставѣли на стрѣхъ повелѣнія-та Божіи, макаръ и да имъ сѣ ся възвѣщавали тѣ на често отъ црѣковнѣхъ-тѣ катедрѣ. О, горко, горко, братіе, ще бѣде на всички онѣа, кои-то постигнатъ онова громово изрѣченіе. Тѣ ще да ся проводѣтъ въ такова страшно мѣсто, дѣ-то огнь-тѣ, кой-то ще ги гори, никога не угаснова, и червь-тѣ, кой-то ще ги ѣде, никога не умира. Тѣ ще да ся проводѣтъ тамъ не за едни, двѣ или три години, но за всичкѣхъ-тѣ вѣчность. О, горестно състояніе! ще да ся минѣтъ сто, двѣстѣ, хиляди годинѣ отъ начало-то на тѣхно-то мѣченіе и тогава, като по наши-тѣ тукашни сѣжденія за продолжителность-тѣ нѣ би могли да помислимъ, чи тѣ сѣ къмъ край-тѣ на мѣченіе-то си, тѣмъ ще да имъ ся чуе гласъ, кой-то ще казва, чи това е само начало-то на тѣхни-тѣ страданія. Ще да протекѣтъ десять, сто хиляди и даже милионѣ години отъ начало-то на тѣхно-то бѣдствуваніе,

но тѣмъ все сѣщо-то ще да имъ ся повтори, чи това ѣ сирѣчь само начало-то на тѣхно-то бѣдствіе. Ще да ся минѣтъ десять, сто миліона години, но надъ тѣхъ ще ся чува все онзи гласъ, кой-то ще повтаря, чи това ѣ само начало-то на тѣхно-то мѣченіе. Това ще каже, чи тѣхно-то страданіе ще ся простре во вѣсичко-то безкрайно врѣмя, коє-то има да послѣдува подиръ страшній-тъ сѣдъ Христовъ и коє-то ся нарича вечность. *Страшно естъ еже впасти въ руцѣ Бога жива.* — Избѣгнуваніа хортуваніе-то за самѣ-тѣ лютость на тѣхни-тѣ мученіа, удаляваніа отъ тенко описваніе на тѣхни-тѣ страданіа отъ неумирающаго червя и отъ неугасимаго огня; нещемъ такаже да ви изображавами тѣхно-то терзаніе отъ неутолимѣ-тѣ имъ жаждѣ, по коѣ-то тѣ ще считѣтъ за голѣмо благо и прохладеніе-то даже отъ єдинъ намокренъ прѣстъ, или тѣхно-то внутренне мученіе, коє-то ще испитвѣтъ тѣ при поглѣдваніе-то си кѣмъ блаженній-тъ ликъ на праведни-тѣ (Лук. 16, 23): и отъ казанно-то до сега ясно ѣ за всѣкого какво зло ни чака насъ грѣшни, ако не принесеме плоди достойни поканіа. И да не помисли нѣкой изъ насъ, чи тіа страданіа ще да испита само този, кой-то правилъ голѣми грѣхове, какво-то: убійство, любодѣйство, грабителство; защо-то, спорѣдъ слова-та на Исуса Христа, въ вѣчній-тъ огонь ще бѣдѣтъ проводени не само такива велики грѣшници, но и по малки, какво-то тіа, кои-то не подавѣтъ на сиромаси-тѣ милостини, не ги обличѣтъ и не ги нахранвѣтъ, кога тѣ ходѣтъ голи, гладни и жедни; кои-то не прѣдлѣдвѣтъ за прѣсни-тѣ въ тѣмници, болни-тѣ и не приѣмвѣтъ въ кѣщи-тѣ си страни-тѣ. Исусъ Христосъ

въ притѣж-тѣ, коя-то ся чете днесъ и не упоменува за голѣми грѣшници. Той само юднѣ винѣ показва на тѣа, кои-то ще проводи въвѣ вѣчный-тѣ огнь: *взалкахся, и не дасте ми ясти; возжадахся и не напоисте Мене; страненъ бѣхъ, и не введосте мене, боленъ и въ темницѣ, и не посѣтисте мене* (Мат. 25, 42, 43).

Братіе Христіане! да ся убоимъ во врѣмя отъ страшний-тѣ сѣдѣ Божій и отъ вѣчни-тѣ мъки, кои-то сѣ приготвени за грѣшници-тѣ; да възсплѣчемъ и възридаемъ за грѣхове-тѣ си, додѣ сме еще тука, за да не плачемъ въ продлѣженіе-то на цѣлѣ вѣчностъ, *защо-то сльющіи слезами радостию пожнутъ* (Псал. 125, ст. 5). Да отстъпимъ отъ зли-тѣ дѣла, додѣ имамъ еще възможностъ да ся исправимъ; да не глѣдаемъ да си наситимъ тѣло-то по добръ въ тѣа малко дни, кои-то ни оставѣтъ до постѣ-тѣ, но да ги употребимъ за приготвюваніе и приученіе наше къмъ по голѣмо въздрѣжаніе. Да не ся плачимъ юдинъ на други, чѣ постѣ-тѣ скоро настѣпи въ тѣзи години, но съ готово срѣце да пристѣпимъ къмъ него, като къмъ юдно главно срѣдство на наше-то покаѣніе, та да можемъ, като си очистимъ грѣхове-тѣ съ слѣзи-тѣ на сокрушенно-то си срѣце, да ся сподобимъ и ній да станеме отъ деснѣ-тѣ стрѣнѣ на праведній-тѣ. Судіѣ въ второ-то Му пришествіе и подиръ това да ся наслаждавами съ тѣа неизреченни блага, кои-то *око не видѣ, и ухо не слыша, и на серце чловѣку не въздоща* (1 Кор. 2. 9). Аминѣ.

РѢЧЬ

Професора Константина Зеленецкаго

22

Начало-то и образозатели-тъ на Черковно-Славенскы езыкъ.

(Вижь Часть II. № 14 стр. 250).

Векелинъ умозаклучва на споредъ разны изводи и соображеня, искарани съ голѣмо напѣваніе; тай напри-мѣръ, необходимост'-та за кръщеніе-то на Славены-тъ за много-врѣме прѣди Кирилла и Методіа той на това го основава, че този народъ еще въ ѿ и ѣ-то столѣтя жи-вѣлъ въ Панонія и Ретия и дакле не можало было да нема смѣсъ съ Латинци-тъ въ приеманіе-то на хри-стианска-та вѣра; — понататакъ, на туй, Паннонцы-тъ (Словенцы-тъ) имали свои си Епископы, отъ които двама засѣдали на Сирмійскый съборъ, въ 357 год.; — на туй, че еще Кесарій, братъ на Григоріа Назіанзинскаго, различава между Словены-тъ и Физоны-тъ таквизи, » кои-то ѣдѣли месо-то и гѣрды-тъ на животны-тъ, и таквизы, които не правятъ това, и ужъ-че пазятъ посты, и най-подирь на другы обстоятелства, които сѣщо-тай не-матъ правжъ, доказателнѣ силѣ и важность.

Миѣніе-то на Професора Боданскаго, изказанно-то прѣди петъ години ('). сѣщо-тъй пада на тѣзи осѣда

') Жур. Мин. Нар. Просвѣщеніа. 1839 Августъ.

(категория). Въ 1839. год. той былъ въ Райградъ, иъ-настыря на св. Венедикта, до града Брюнъ. Тука му са случило да разгледва рѣкописа *Martyrologium Odonis*, писана на Латинскій езикъ, въ царуваніе-то на Карла Великаго, и въ броя на други-тѣ приписки, които са намѣрвали отъѣнъ по тѣзи рѣкописъ намѣрилъ Грьцкѣ-тѣ думѣ *αγγελο* я, писана съ наш-тѣ откопѣшно-Славенскы буквы. Въ тѣзи дума, сичкы-тѣ буквы, споредъ свойщина-та и происхождение-то си, сходни сѣ съсъ Грьцкы-тѣ, освѣнъ подирна-та я, която нема въ Грьцка-та азбука и която е достоѣние собственно на Славенската. Туй показва, че дума-та е писана по име съсъ Славенскы буквы. А споредъ дѣто тѣзи рѣкописъ е писана нѣколко десетки години прѣди Кирилла и Меѳодіа, то, тѣзи дума, казва Г. Бодѣанскій *» есть самый древнѣйшій, отъ колкото сѣ намъ извѣстни, памятникъ Кириллицы, а съсъ туй наедно и свидѣтельство-то, че наш-тѣ прѣдкы Славене, знаѣли вече азбукѣ-тѣ, която наричае Кириллова или Кириллица, еще прѣди Кирилла и Методіа »*. Но нека забелѣжимъ, че на стара рѣкописъ едно какво-да-е слово може да се напише много поисподирѣ.

» За обѣсненія на туй станѣло, продължава Г. Бодѣанскій, не остава друго срдство, освѣнъ да допуснемъ това мнѣніе, че не сѣ първи Солунскы-тѣ братѣ, които сѣ намѣрили и употребили наш-тѣ азбукѣ; че таѣще до тѣхъ была въ ходъ у Грьцкы-тѣ Славени, които като съсѣди на Грьци-тѣ, като са намѣрвали въ исприкѣсвани съсъ тѣхъ сношенія, естествено неможали да не употребяватъ Грьцкѣ-тѣ азбукѣ за израженіе-то на мысли-тѣ си по бащина имъ езикъ, и малко имъ была грижа-та за правописаніе-то, но пишели кой

както му скывняло и както умѣялъ; че отнайнапрѣдъ тѣзи азбука была твърдѣ несвършена и помого приичала на Грьцка-та, а не на отдѣлна самостоятелна; че найподиръ Костантинъ и Меѳодій, като са рѣшили да бждатъ просвѣтителни на Славены-тѣ въ християнска-та вѣра, не измыслили новѣ азбукѣ, но зели онѣзи коя-то была въ ходъ, баремъ извѣстна-та колко-годѣ, *допълнили и усвършили ѿ.* »

Понататѣкъ, въ потвърденіе на мнѣніе-то си, Г. Бодянский привожда думы-тѣ на Черноризца Храбра, кой-то, както обичайно смѣтатъ, живѣлъ и писалъ въ X или XI вѣкъ, и кой-то между друго-то говори:

» Прежде збо Словѣне не имаху книгъ, но урѣтами и рѣзани
 » уѣтаху и гадаху погани свѣце; крѣстивше же са Римьскими и
 » Грьцьскими письмены нѣждахуся писати, Словѣньска рѣчь бѣ не
 » устроена. И тако бѣша многа лѣта; потомже ѹловѣколюбецъ
 » Богъ посла нмъ св. Константина философа, нарицаемаго Кирилла
 » мѣжа праведна и истинна и сотвори нмъ письмена, ова же по
 » Словѣньстѣй рѣчи. » Отъ тука са види, че наш'-тѣ прадѣди
 не вѣрвали, че токо Константинъ и Меѳодій были първи
 изнамѣрници на Славенско-то писмо, но че еще до прѣ-
 ди тѣзи мѣжѣ употрѣбывалиса въ тѣхъ понапрѣдъ
чр҃сти и рѣзи, а подиръ у едны, Римско-то, а у други
 Грьцко-то писмо, неустроено, как-да-е, и найподиръ веки
 устроено, приньравено къмъ тѣхнѣ-тѣ рѣчь. »

Въ подалечно-то потвърждаваніе на мнѣніе-то си, Г. Бодянский сочи еще монетѣ-тѣ, която въ Професора Бочека, на която Славянско-то слово писано на оборотъ съ Грьцкы буквы.

Трѣба да са согласимъ, че отъ сячкы-тѣ прѣдположенія за Славенско-то до прѣди Кирилла писмо прѣдо-

ложена-та на Г. Бодянскаго сѣ най *удовлетворителни* отъ други-тѣ и ведени тѣй по естествено, безъ *теоретически* напѣвания, въ които мы неволно сме длѣжни да помѣримъ Венелина. Обстоятельства-та, които Г. Бодянский привождаетъ *особенно* думи-тѣ на Черноризца Храбра, твърде сѣ важни, и служатъ за силно подтвержденіе на негово-то мнѣніе. Не можемъ са прѣпира, че Славени-тѣ прѣди Кирилла и Методія не сѣ писали съ Гръцкы буквы думи-тѣ на родныя си языкъ както видимый сѣщо-то да правятъ и сега нѣкои отъ Българитѣ, и водятъ переписка по бащина си языкъ съ Гръцкы буквы. Изобщо това обстоятельство може твърдѣ да си има мѣсто-то, но то не води къмъ никаквы *результаты*, за-туй защото, споредъ сичкы-тѣ свидѣтельства на минѣлы-тѣ врѣмена и по сичкы-тѣ *документалны акты*, които сѣ са опазили до наш-то врѣме, ный не можемъ да не признаваме Кирилла и Методія за образователи на черковно-Славенскы-тѣ писмена, за установители на черковный языкъ и прѣводчики на св. писаніе. Данни-тѣ или свидѣтельства-та за тѣхна полза въ туй отношеніе сѣ твърдѣ разнообразны и много на четъ. Съ туй са согласява Г. Бодянский, като поменува похъсно на друго мусто ⁽⁸⁾ за Константина и Методія, като за Славенскы первоучители, които сѣ свѣршили прѣвода на книги-тѣ свящ. писанія по бащиный си языкъ, Это тѣзи данни.

Свидѣтельство-то на *Папа Іоанна VIII*. който былъ современникъ на тѣзи Славенскы первоучители. Въ свои-

(8) Жур. Мин. Нар. Просвѣщенія. 1843. Іюнь. Огд. 11. стр. 134.

тъ къмъ Меѳодія Буллы отъ 879 и къмъ Богемскыя Кралъ Светополска отъ 880-та година той ясно говори: » за Славенскы-тъ писмена, изнамѣренни-тъ отъ нѣкого си философа Константина, и за Литургіа-та, за светото Евангеліе и за божественны-тъ изреченія на Ветхыя и Новыя Завѣтъ по Славенскы языкъ ^(*). » Туй сичко, както са види отъ общыя смыслъ на тѣзи Буллы, възимало начало-то си токо при Светополка. Отъ тѣзи Буллы види са еще, че въпросъ-тъ за Славенското богослуженіе былъ досущъ новъ и послужилъ за прѣдметъ върху когото наковладили Меѳодія неговы-тъ непріатели прѣдъ Папскыя прѣстолъ. Да забележимъ, че другы нѣкой, между които и Венелинъ, сумнѣватса въ достовѣрност-та на тѣзи Буллы.

2) Друго современно свидѣтельство са стои на неизвѣстныя сочинитель *отказсѣка* (отрывки) *de conversione bojaniorum* ^(1°) и , споредъ забележаване-то на Добровскыго, отнасяса приблизително къмъ 873-та година. Тозь неизвѣстный считалъ ввежданіе-то на богослуженіе-то на Славенскый языкъ въ Панонія нарушваніе на правдины-тъ на залцбурскы-тъ архіепископы и по име на туй обстоятелство приписва удалеченіе-то на първосвещеника Рихбада отъ Панонія. Той при туй споменува за Методія и за новоизнамѣринны-тъ отъ него Славенскы буквы (*noviter inventis Slavinis literis*).

(*) *Litera denique Slavonicas a Constantino quodam Philosopho repertas, quibus Deo laudes debitae resonant, jure laudamus et in ea lingua Christi domini nostri praeconia et opera, ut enarrentur, jubemus.*

(1°) Добровскій Крмль и Меѳодій стр. 34.

3) Въ откопѣшна-та Легенда за Богемскѣ-та Кнегица Людмила изнамѣрваніе-то на Славенскы-тѣ буквы и прѣводъ-тѣ на книги-тѣ отъ Св. писаніе на Славенскый языкъ преписваса Кирилу ⁽¹¹⁾.

4) Свидѣтелство-то Нестора, кой-то казва за Солунскы-тѣ братя: » Емѣ же пришедшима (въ Моравіѣ) начаста составлѣвати писмена азбукѣнаа Славенски, и приложиста Апостолъ и Евангеліе; и ради быша Славене, яко слышаша величїе своимъ языкомъ ⁽¹²⁾ »

5) Презвитеръ Деоклейскій, кой-то е писалъ около 1161 год. прѣдставѣ също-тѣй важно свидѣтелство въ полза на нашия прѣдметъ. Ето думы-тѣ на тогози презвитера, кой-то са намѣрватъ въ негова-та » *Historia regni Slavorum*: » Светѣйшій мужъ Костантинъ настанилъ Свещеннослужители и като съставилъ Славенскѣ-тѣ азбукъ превелъ отъ Гръцкыа языкъ на Славенскыа благовѣстіе-то Христово, Псалтиря и сичкы-тѣ св. книги отъ Ветхыа и Новыа Завѣтъ и, като натѣкми, споредъ обычеа на Гърцы-тѣ, обѣдниъ (литургиѣ), утвърдявалъ ги въ вѣра-та во Христа. И като са прости съ сичкы-тѣ обжрижты отъ него къмъ вѣра-та въ Христа, прѣбърза по апостолско благословеніе въ Римъ » ⁽¹³⁾.

6) Свидѣтелство-то на Черноризца Храбра, за когото ний поменахме погорѣ и който утвърдително казва:..., » Светый Константинъ философъ тѣхъ намъ створи писмена и книги преложи и братѣмъ Меѳодіѣмъ. »

⁽¹¹⁾ Ibid. стр. 29.

⁽¹²⁾ Кенѣгсб. списокъ лѣтописи. стран. 21.

⁽¹³⁾ Добровскій: Кирилъ и Меѳодій. стр. 28.

⁽¹⁴⁾ Іоаннъ Екзархъ Българскый. Изслѣдованіе К. Калайдовича. 191. Частъ II. Книж. 15.

7) Намѣренна-та въ бывшиа Бепедиктинскы Блаубейернскы мѣнастырь (въ Виртембергъ) Легенда, помѣстенна-та отъ Шлецера въ негова „*Несторъ*“, която Добровскій отнася къмъ 14 Столѣтію, съдържава въ себе си доста обстоятелно извѣстіе за живота и подвигы-тъ на Кирила и Меѳодіа и вѣлно оставя на тѣхъ почета на прѣвода св. книги по Славенскы языкъ.

8) Думы-тъ на Четир-Миней въ животоописаніе-то на Кирила и Меѳодіа, (11 Маѣ): (Кирилъ и Меѳодій изнамерили) „*Азбукѣ Словенскѣю имѣюще въ себѣ ли писменѣ, ко еже бы приложити книги Греческіа на языкѣ Словенскій.*“

Ный приведохме тука токо тѣзи свидѣтельства, на които са основава необорваніе-то на тѣзи истинѣ, че Кирилъ и Меѳодій были първы-тъ изнамѣрници на Славенска-та азбука и прѣводници на книги-тъ св. писанія и които найчесто са срѣщатъ въ издирки-тъ на Добровского, Шлецера, Шафарика и на другы-тъ Славенолюбцы. Тѣзи свидѣтельства ный можеме да ги приведемъ еще помного. Таквози е на примѣръ Грьцко-то животоописаніе на Българскыя Архіепископъ Климента, което е дошло отъ много старо врѣме, и което Добровскій привождѣ въ негова: „*Кирилъ и Меѳодіа*“, също-тъй и другы паметници. Но ный не го намѣрихме за потрѣбно да са простираме за едно нѣщо, което и безъ туй не е подъ сумнѣніе.

Врѣхъ основа-та на сички-тъ горезабележени свидѣтельства, неможе да не признаеме, съ необорима законнина, че прѣподобни-тъ Кирилъ и Меѳодіа были първоначалны съставници на сегашна-та Славенска книжнина и прѣводници на книги-тъ св. писанія по славенскы е-

зыкъ. Истина-та на туй основава са не на какво-годѣ тъмно и неотредено прѣданіе, но на *документы* въ строгъ смисълъ, исторически, на современны свидѣтельства и акты. Мжжѣ, какви-то Добровский, родоначалникъ на сичкы-тѣ сегашни Славенолюбцы, и Шлецеръ, кой-то тѣй дълбоко и основателно е разискалъ въ своѣхъ *» Несторъ »* пытаніе-то за прѣвода на книги-тѣ св. писанія по Славенскы езыхъ, прифащали *рѣшително*, че за сичка-та си книжовнина и писменность Славены-тѣ сж обвързаны на Кирила и Методіа, и че прѣди тези първоучители, *» Свѣтилишковъ мѣръ »*, както казва четіа-та тѣ сж немали нищо, въ туй отношеніе. Освѣнъ туй свидѣтельства-та, што докарахме погорѣ, съ сичка есина показватъ, че ако и да е имало прѣди Соулускы-тѣ братя Славенска книжнина и наченкы отъ прѣводы, то Кирилъ и Методій, кой-то сж обърнали на себе си толкози общо-то вниманіе, крайно направили твърдѣ важнѣ-тѣ и *рѣшителнѣ-тѣ* крачекъ въ тѣзи работа, тѣй-што по сичка правда тѣмъ са пада титла-та първоучители Славенскы.

(Продълженіе).

Погрѣшки. Книж. № 12 стр. 160. вмѣсто свѣтлѣва чети: свѣтлѣва то-есть скромна.

МЫСЛИ

ОТЪ

НИКОЛА КАСАПСКАГО

(вижъ часть II Книжка № 14. стр. 254).

Имеющъ нѣколко стотенъ думы, съставены съ подражаніе-то, человѣкъ-тъ, съ дѣйствіе на врожденно-то му влеченіе, споредъ кое-то мысьль-та ся дрыпа насилно на навѣтъ и си търси израженіе въ гласа, съставилъ тысящъ другы, и изъ область-тъ чувственихъ пренесалъ имъ значеніе-то въ предѣла на ума и на отвличенность-тъ. Така, напр. думы-тъ, сир. *яти*, *поняти*, *понятіе*, пръвонаачално означаватъ да ся земе, грабне, хване, да ся обнеме нѣщо-то обиходишкоу, съ обложеніе отъ всички-тъ страны; сетнѣ думата *понятіе*, въ умственнѣй-тъ языкъ, хванала да знаменова присвояваніе себѣ предмета съ мысьль-тъ. И това отвличеніе понятія-та, отъ чувственихъ-тъ къмъ умственны-тъ захванало много рано. Тука по случай е да ся смисли за едно пригледваніе умнаго любословца (филолога). Дѣте-то като хване да хортува, най първо изговаря име-то на майкѣ си, на доплицѣ-тъ. Първа-та му мысьль е любовь-та и благодарность-та. Така и на младенствующаго челяка, съ първо-то си батканіе, съ безотчетны, по видимо-то, гласны буквы, проявялъ мысьль-тъ за отца небеснаго. Въ пелены-тъ на человечество-то възникнала дума-та Богъ, коя-то ся съставила у Еврее-тъ отъ всички-тъ гласны буквы на я-

зыка имъ, които у тѣхъ съ писмена не ся изражавать. И свята-та тазъ дума въ всички-тѣ прѣвоначалны языцы, е едносложна. Преславный-тъ мудрецъ на старинѣ-тѣ, Пифагоръ, не дерзалъ да го изговори. » Чтите Оногози, думалъ той, Чіе-то име може да ся начъртае съ четири буквы! » - Другій наблюдатель забѣлѣжилъ, въ подтвержденіе тѣхъ пакъ истинѣ, какво разны-тѣ произведенія на природѣ-тѣ, най прости-тѣ и обыкновенны-тѣ, иматъ, въ различни-тѣ нарѣчія отъ единъ и сѣщъ языкъ, различни названія, нѣ дума-та Богъ и други именованія на умственны-тѣ, върхуственны сѣщества сѣ общи на всичкій-тъ народъ, ветхи, коренны, непостижимы, нѣ за всинца понятны.

Кѣсота-та на време-то, не ны допуска да влизаме въ подробно изложеніе за тойзи предметъ, който онъ единъ могаль бы да ны заеме до неопредѣлно дѣгло време.

Коя е была първа-та частъ на слово-то (рѣчь-тѣ), споредъ реда на появленіе-то въ языка? Като исключимъ смысленно-то отъ насъ междометіе, треба да ся даде първенство глаголу. Человѣкъ-тъ въ младенчество-то на ума си, когато пълно еще играе дѣтинско-то му воображеніе, забѣлѣзва дѣйствіе-то по скоро отъ предмета дѣйствующъ, и по дѣйствіе-то вече отличава предмета. Думы-тѣ: *гърми, реве, кукува* быле по рано нежели *гърмъ, волъ, кукувица*. По тѣхъ причинѣ, не безъ основаніе говорятъ нѣкои си, какво предюженія (фразы), сѣществовали по напредъ отъ име-то, понеже въ глагола ся заключава и подлежаще-то и сказуемо. — Подиръ глагола ся появило прилагателно-то, такожде звукоподражателно, а слѣдъ прилагателно-то ся съставило сѣществително-

то: предмета наименовали споредъ отличителны-тъ му свойства.

Образованіе-то други-тъ части на слово-то, опредѣлительны-тъ, замѣнительны-тъ и соединителны произлезло много по късно, споредъ реда сл. Человѣкъ-тъ, съставляющъ думы-тъ, играѣ съ тѣхъ като дѣте: то ся прислушвалъ къмъ природѣ-тъ, то давалъ воля на прихотѣ-тъ (своеволіе-то) и на воображеніе-то. Въ зачало-то, думы-тъ, както у дѣца-та были односложны; сетѣ отъ тѣхъ ся развили вѣтѣве (клонове) и отрастали, и ся съставили двусложны, трисложны, и така по на татѣхъ. Въ думы-тъ прѣвоначалны, отъ отколеніе-то ся въ языка употребленіе, получили голѣмѣ неправилностъ въ начертаніе-то, уклонилися отъ начала-та си, и пріели особено произношеніе.

Народы-тъ, като ся размножили въ мѣсто-то на прѣвоначално-то си жителство, разселятъся въ други страны, занимаѣтъ пустыре-тъ и полета-та, или изтѣсняватъ (изпѣждатъ) по слабы-тъ си съседницы отъ напрежни-тъ имъ жилища. Като ся уклоняватъ отъ главно-то племе, поколѣнія-та измѣняватъ языка си отъ новы-тъ понятія, отъ впечатлѣніе-то на новы-тъ предметы върху чувства-та имъ, и даже отъ различни-тъ си упражненія. Забѣлено, че звѣроловни-тъ народы по сѣ мълчаливы отъ други-тъ и по сѣ бѣдни отъ къмъ израженія-та: като вардятъ за добычета-тъ си, тѣ навъкиноватъ къмъ мѣчленіе-то; народы-тъ скитачи любятъ вообщо приказки-ти и поезіѣ-тъ. Народи-тъ сѣдателни основаватъ языка си върхъ правила неизмѣнны, като жилища-та имъ. Жители-тъ приморски и планински-тъ горци съставляватъ думы,

въ които обитатели-тѣ отъ среднѣ твърдѣ земѣ и на равнина-та не могатъ да иматъ потреба: Норвежци-тѣ иматъ нѣколко десетици думы, за наричаніе морскій-тѣ заливъ, широкъ или тѣсенъ, плиткъ или дълбокъ, и т. н. т. Швейцарци-тѣ иматъ особни израженія за мого-лѣ (хѣмъ) отъ сѣки видъ. Дума-та *тундра* ся родила въ Сибирь: *лиманъ* ся пріяла при впаданіе-то широки-тѣ рѣки въ черно-то море; *планина*, тъкмо у Българетѣ, отъ загорци-тѣ ся нарѣкли и пр,

Утвърждаватъ, че нѣжностъ-та и пріятностъ-та на языка зависять отъ климатъ-тъ, че южны-тѣ народи употребляватъ повече буквы гласны, сѣверны-тѣ сж по богати съ съгласны гърлены и свистящи. Това правило е не безъ исключенія. На сѣверъ има языци пріятни, вокални, гармонически. По наше-то мнѣніе, върхъ грубостъ-тъ и мекостъ-тъ на языка не толкозь иматъ вліяніе степень-тъ широчины, ко-ко-то мѣстоположеніе-то на страни-тѣ. Въ горы-тѣ, средъ скалы-тѣ, пропасти-тѣ и дивы-тѣ водопады (бендове), языкъ-тъ е по грубъ и по суровъ нежели въ долины-тѣ, на равнины-тѣ и на низки-тѣ брегове на море-то. Това мы виждаме въ языка Нѣмскій. Южни-тѣ му наречія, Швейцарско-то и Австрійско, които ся сж образovali въ земы-тѣ пладнински, нѣ пресичаны отъ горы, много сж по корави и по сурови отъ сѣверны-тѣ, които като ся спущатъ въ Нѣмско-то море, становатъ мекки и вяхнали, и най сетнѣ изчезаватъ заедно съ земѣ-тъ въ гладкій-тъ, лѣнивъ языкъ Голландскій.

Народи-тѣ, като ся умножили въ мѣсто-то на прѣвоначално-то си жижище, разсѣляватся въ други страны.

Сбутаніе-то и смѣсваніе съ народы чуждеплеменны производятъ важны въ языка премѣны: народъ-тъ получава отъ дошяне-тѣ новы думы, новы формы и извитіе на рѣчь-тѣ, и въ таковъ случай прѣвенство-то нѣкогѣжъ останва не възъ странж-тѣ на побѣдители-тѣ, а на странж-тѣ на многочисленны-тѣ побѣдены: въ Англіѣ побѣдоноси-тѣ Нормани пріяхъ языка на покоренный-тъ народъ, то ся знае, катому съобщихъ и отъ тѣхны-тѣ; въ Россіѣ, госпоствуща-та Варяжка Русь исчезнала въ подвластно-то ней народонаселеніе Славянско. Въ България (Въ Горныѣ и Долныѣ Мизіѣ) пришедшій народъ (Български), подобно има такова вліяніе. Съ такыва средства мако по мако ся убразувать отдѣлени-тѣ языцы съ тѣхны-тѣ нарѣчія, усвояватъ себѣ особенны-тѣ звукове, пріимать свойственны-тѣ нимъ обѣртанія, и съставляватъ отличительный-тъ си характеръ, тазъ особенность на народно-то семейство, която кара дѣцата да умиратъ за рождениж-тѣ си земѣ. Съ такъвъ начинъ съставлявася онѣжъ невидимж, нѣ неразрывнж веригицѣ, коя-то ны свръзва съ съотечественныцы-тѣ и ражда братскій съѣзъ на гражданство-то, кой-то ся проявлява съ благородно чувство на свѣтъ-тъ любовь къмъ отечество-то.

(продълженіе).

СТИХОТВОРЕНІЕ.

1

Шупелька (кавалъ).

Уще ко си бѣѣ малечекъ
Отъ класъ си пискъ напраиѣ,
Со нежъ свиреѣ подскаквеѣ,
И по зелены ледины
Си тѣрчахъ по преперугы.

Достигне други години
Да свира мило ми бѣше;
Радосень свиркѣ напраиѣ
И со монѣ другары
Играѣ со сѣрце весело,
Тѣрчаѣ по поле широко,
Шетаѣ по горы высокы,
И низъ езера поминаѣ.

Сега се други времена
Я сега нейкю да тѣрча,
Не ми е мило да шета
Ни сака игры другарскы.
Сега що ми е най мило
Дружбѣ да има шупелькѣ
Да найда мѣсто високо
Подъ ладнѣ сенкѣ дѣбоѣ;
Предъ мене поле широко,
Подъ нодзѣ рече да течить

Надъ глажъ вѣтаръ да шумить;
И я на джбъ-тъ наваленъ
Да свира со шупелькъ-тъ,
Какъ не ме учишъ сърце-во.

2

Не-пѣяна

Ми велеть онъ пѣянь сумъ;
А я си незнамъ какво е
Тва пусто шкуро пѣяство!
Я друго нещо несторифъ,
Сяде си зедофъ край мене
Сафа со винце тиквешко
И си се мало нацицахъ.

Ми велеть сѣнки нодзѣ-вѣ
Ко д' ода ми се валеетъ;
Земя се тресить вервите
За тва се нодзѣ валеетъ.

И акъ си чукна главъ-тъ
На дзиздон и на камення,
И акъ се джумкы на чело,
Отъ таквы малы работы
Али требить да се плашине? -

У! пѣяница падинатъ;
Ми велеть и се смѣть;
Ко да имъ нещо напраиофъ!
Що иматъ ако падина
Пакъ како юнакъ си станва

Немойте усты поганы
Тукъ-така не клевете ме;

И пакъ ви вѣрно пофтора,
Я сосемъ незна имъ-то.
Отъ тоя пусто, піянство;
Итъ, несумъ, я, піяница. — ? —

3.

Бисера

Бисеро моме, Бисеро,
Що носишъ бисеръ на гарло?
Твое-то гарло хубаво
И отъ дробнаго бисера
Хиляда пѣти побѣдо. —

Бисеро моме, Бисеро,
Защо со бисеръ покривишъ.
Твое-то гарло хубаво?
Я нейкю бисеръ да баца
Тукъ сака твое-то гарло. —

Бисеро моме, Бисеро,
За кого низишъ бисеръ-тъ?
За кого готвишъ дарои?
Я, дарой бисеръ не сака,
Тукъ сака момо Бисера. —

4.

Голापче

Голапче мало хубаво, голапче златокрилесто,
Кога ти дойде при мене? и кога вчасотъ побѣгна? —
Уще я гласъ ти не слушнафъ; уше те харно не видофъ.
День ми се мило налюти? данъ ми се добро насърди!
Защъ не ти хубостъ пофалифъ, защъ не ти криля помазнифъ? —

Елами, мило, елами, елами сега примене;
Я, ке ти хубось пофаламъ, я ке ти криля помазнемъ;
Я ке те тебъ назобимъ се со дробнаго бисера,
Я ке те чува секога мое ми мило въ пазувъ. —

5.

Желаніе.

Кога ке доитъ при мене!
Кога ке седнитъ до мене!
Така си велефъ кага-день —
Я кога дойде у мене —
Какъ ке излеза предъ неж;
Да не бы дошла никога! —

6.

Клетва.

Кой клеветитъ праниж-та Божъ
Да му капнитъ языкъ до гърчмъникъ;
Се да зборвитъ, нищо да не кажвитъ.
Сите люгъ него да слушаеть,
И пакъ сите да го отбегвееъ;
Са иъ д'останватъ како улаица,
И дакукатъ на каменини голы! —

СЪВРЕМЕННА ЛѢТОПИСЬ.

— 0 —

ПОЛИТИЧЕСКИЙ ДНЕВНИКЪ

Самодержецъ Наполеонъ III и царица Викторія отійвають на поздравленіе въ Шербургъ.

По-много-то вѣстници въ Европа размыслевать и разсуждать заради вижданіе то на два-та самодержца въ Шербургъ, кое-то мыслятъ какъ новъ залогъ за траяніе-то на мира между два-та народа Французи и Ингелизи. Единъ листъ ся мѣчи да докаже, че Самодержецъ Наполеонъ и царица Викторія пожелахъ да утвърдятъ изново спомощь-тъ на Франца съ Англія.

Засѣданіе-то на Инглезкый Парламентъ ся затвори на 15 Августа, по царска заповѣдь. Словото на царица-та гласи, че управление-то слѣдва да има най-добры-ты сношенія съ чюжды-ты силы и изговаря най-голъмо увѣреніе за държаніе-то и укрьпленіе-то на мира.

Колкс-то за вѣтрѣшни-ты дѣла казва, че Финанско-то положеніе е доста добро, та не ще имать потрѣбъ да зимать на вѣра. Заради Индійскы-ты дѣла, Н. В. поздравлява Парламента, че направиль законъ, кой-то, като остава на царица-та управление-то върху Индійска-та имперія, трѣба тамъ да нареди пакъ и утвърди владеніе-то на Англія.

Споредъ какъ пишеть отъ Паризъ, че ако изясненіе-то, что соединени-ты силы трѣбаше да направятъ върху градъ Тіень Чингъ, остане безъ дѣло, тіа ще бждѣтъ принудени да ся отре-вѣтъ отъ всяко прѣдпріятіе срѣщо Пекинъ, до кой-то не могатъ доближѣтъ корыта-та на съединена-та флота. Адмиралъ Риголтъ отійва на островы Филипинскы да земе отъ тамъ засилванія-та что Испанія трѣбаше да събере, и да иде да дѣйствува срѣщо Туранъ въ Кошиншина, кога отъ друга страна Михаилъ Сеймуръ уплѣтваше силы-ты си срѣщо Жаронъ.

Индійска-та дружина, что изгуби политическѣ-тъ си власть, и съществува още както търговско съдруженіе, извѣсти отва-раніе-то на подписваніе за послѣдня-та часть на назема, на коя-то беше простено да земе, за да посрѣщне разноска-ты на война-та. Поискано-то срѣбро днесъ наземъ стига до 3,579, 000 лиры за шесть години. Плащаніе ще бжде на четвъртина, отъ мѣсець на мѣсець, закачено отъ 10 Августа.

Едно съвършено задоволствіе ся даде на Испанко-то у-правленіе отъ Англійско-то заради самоволны-ты навизданія сторены отъ единъ Англійскый паропловъ на чюжды-ты морскы корабы по воды-ты на Велика Сагуа.

Австрійско-то управленіе споредъ станалы-ты послѣдны случки въ Турція иска да събере на югъ въ Унгарія едно войн-ско тѣло за пригледваніе, и готово да е да влѣзе въ дѣйстви-е на първѣй бѣлѣгъ.

Всрѣдъ Германска-та Спомощъ влада заради дѣла-та на Княжества-та, единъ незговоръ, кой-то може да докара раздѣле-ніе на гласоветы. Хановеръ тегли сѣдба противо отряжданіе-то по 29 Іулія, и иска да са отнесе на Германскы-ты царіе.

По единъ указъ отъ Санктпетербургъ крестіянети (солчан-на дѣла), безъ да бждѣтъ съвършено усвободени, пріяхъ мно-

то правдини, что гы приближать до свободны-ты. Занапрѣдѣ тѣя могъть да придобывать и продавать имота на сжщиты свой начальници, кога до нынѣ не можахъ ни да продаждѣ ни да купятъ нива освѣнѣ да гы прѣимать и работать на дѣла.

Между това тѣя селчане могъть да начневать и теглять гражданскы сѣдбы безъ да бѣждѣ въспрѣни да искать присжщѣе-то на управника върху дѣла-ты; най-послѣ тѣя имать правдина да оставятъ своя имотъ съ завѣтъ, и улеснено имъ е владѣваніе-то въ реда на търговци-ты и на граждани-ты съ въспирание на правдини-ты да плащатъ на управление-то удѣлъ что беше до сега отъ 600 рубли до 1500, и е сваленъ нынѣ съ едно даванѣ отъ 15 до 40 рубли въ полза на оставници-ты солдаты, кои-то сѣ отъ селчане крестіане.

Едно отъ най-голъмы-ты въспрѣтѣя на тоя вѣкъ прѣе добросъвършеніе.

Илектрическа-та жица, опрѣдѣлена да поставя двата свѣта въ съединеніе доклѣ мигне око, и на коя-то постановленіе-то срѣщна толкосъ мѣчноты и докара толкова измамы, най-послѣ ся нареди. По телеграфическо извѣстіе ся научавать, че тая прочута жица е поставена между Валенція, въ Ирландія и завоя на Трините въ Нова Земя, на дължина до 2092 миль.

Тѣя новинѣ прѣяхъ въ Лондонъ съ най-гореща благодарность. Дѣла-ты отъ дружина-та, что бѣхъ испървомъ по 300 лиры стерлини, възлѣзохъ отведнажъ на 800, и кои-то чловѣци имахъ нарѣцѣ не гы оставяхъ по-долу отъ хылядо.

ТЪРГОВСКИЙ и КНИЖЕВНЫЙ ДНЕВНИКЪ

Едно отъ доказательства-та за просвѣщеніе-то на единъ народъ е книжевна-та търговія, коя-то съставлява единъ отъ най-

главны-ты дѣлове въ Европа. Тамъ ся продавать книги-ты все едно както и сукно-то по пась; има чловѣци да ся спечелили и печелятъ отъ печатаны книги по миліонъ за малко врѣмя. Преднѣколко години търговецъ натварва цѣлъ корабъ съ книги, списанія отъ Шилера, та занесва по море въ Данимаркія, и отгорѣ за три дена отъ кораба продава всичко както топлѣ хлѣбъ. Брой-тъ на книги-ты, что ся печатать и продавать въ просвѣтена Европа, е безкрайнтъ; тѣхни-ти търговци сж на сжща-та почестъ както и по наши-ты мѣста Европа-тужарлара. За свидѣтельство на това явяваме за градъ Липиска, въ Саксонія, что знаемъ, че отъ наши-ти читатели ся намиратъ много души, кои-то сж ходили тамъ. Наистина чловѣкъ като влѣзе въ него градъ смаевася, че вижда най-хубавы-ты и най-голымы-ты кжщя да сж книгопродавници!

Книжевна-та търговія пачпж да ся развива и по българскы-ты мѣста, и сме уверени, че за малко врѣмя ще трѣгне напредъ. Много е драго намъ днесъ, надѣемъ ся да бжде и пріятно за читатели-ты ни, да явимъ, че въ Търново Г. П. Кысимовъ отваря *Новя Книгопродавницж*. За негова смѣтка има напечатано вѣже въ Цареградъ: *Електрическій Телеграфъ, Геометрія и Алгебра*, прѣведены отъ французкы отъ млади-ты Българчета, что ся учать въ училище-то на Бебекъ, отъ кои-то Българска-та книжнина ся надѣе много. За изученіе-то, полза-та и потребностъ-та на Французскій языкъ заради Българе-ты щемъ говоримъ на друго мѣсто. Нынѣ си дохождаме пакъ на дума-та да кажемъ, че още и всички-ты списанія отъ Г. Славейкова сж напечатаны отъ Г. Кысимова. Друго като не ни иде отржцъ да спомогнемъ Г. Кысимува за негово-то добро и полезно дѣло за Българе-ты, опредѣляваме ся да имъ благодаримъ съ една чиста дума и отъ все сърдце да имъ кажемъ: Всевышній да имъ подарява добры печалби!

ства, ако и да немогъ да кажѣхъ че съмъ съгласенъ съ тѣхъ. Нъ повтарямъ ти пакъ: не си губи думи-ти напусто— Азъ немогъ да сторѣхъ нищо. Азъ не щѣхъ да ти кажѣхъ това Емилиа, нъ увѣрявамъ тя че не остава нищо друго освѣнъ да продамъ Тома и Гарри или да продадемъ всичко. Или тѣ трѣбѣ да идѣтъ или всичко. Въ рацѣ-ти у Гели паднахъ ся ѣе ѣдна заложна записъ (гипотекарна) и ако не ся потѣкнѣхъ съ нѣго, то ще ми вземѣтъ всичко, що съмъ ималъ прѣди тѣхъ записъ. Азъ ся мѣтахъ и на самъ и на тамъ, стискахъ, вземахъ на заѣмъ и само съ торбѣ-тъ не трѣгнѣхъ да просѣхъ, и бѣхъ принуденъ да дамъ дваминна-та за да ся попълни смѣтка-та. Нѣмаше що да чинѣхъ. Гели като видѣ дѣте-то нерачи да сврѣши иначе! азъ бѣхъ въ рацѣ-ти му и нѣмаше що да чинѣхъ. Ако ти ѣе толкосъ мило за тѣхъ, то зарѣ ще бѣде по леско ако продадемъ всичко?

Г-жѣа Шельби стоѣаше, като че ѣхъ бѣ поразила грѣмавица. Найнапоконъ ся обрѣнѣхъ кѣмъ оглѣдалото, закры лице-то си съ рацѣ и заплака съ гласъ.

Ето-го Божѣе проклятіе на робство-то! о тяжко и горко! нѣма по голѣмъ проклятіѣхъ отъ робство-то. Проклятіе и на Господарѣ-тъ, проклятіе и на робове-ти! Колко

сѣмъ была азъ безумна да мислѣхъ, че ще могъ да направѣхъ що годѣ добро отъ това смертно зло. Грѣхота ѣе да дрѣжи чловѣкъ робове съ такви закони, като наши-ти; азъ всѣкогы сѣмъ освѣщала това, такво мнѣніе сѣмъ имала и кога бѣхъ още мома. Такво мнѣніе сѣмъ имала още повече отъ какъ гы присоединнихъ съ цркѣвѣ-тъ. Обаче все мислѣхъ че ще могъ да позлатѣхъ зло-то. Азъ мислѣхъ че съ кротость, съ добринѣхъ, съ грѣхѣхъ, съ ученіе ще могъ да направѣхъ положишніе-то имъ по добро отъ свободѣ-тъ. Колко сѣмъ была безумна и глупава!

Е жено! да не си и ты станѣла аболиционистика (отъ оныѣ, кои-то желяѣтъ да освободѣтъ робове-ти)

Ако быхъ знаели аболиционисты-ты това що знаѣхъ азъ за робство-то, то могли быхъ да тѣкувѣхъ. Намъ не ни трѣбова да ни казвѣхъ тѣ, ты знаѣшъ, и азъ никогы не сѣмъ считала робство-то че ѣе правдиво, и никогы не сѣмъ имала желаніе да имамъ робове.

Кога ѣе така, ты не си съгласна съ мнѣніе-то на мнозинѣхъ умни и благочестиви чловѣци; каза Г. Шельби, » Помнишь ли слово-то, що приказва мистеръ Б. прѣзъ оныѣ недѣлѣхъ »?

Не ми трѣбова да слушамъ такви слова, и не желяѣхъ да чюѣхъ мистера

Б. другий пать въ нашихъ-тъ крѣ-
ква. Црковны-ты пастыри, може и
да нѣмать власть да помогать на
това зло; може и тѣ да не могатъ,
като и мы да го излѣкувать — нѣ
да хвалить и да забранить роб-
ство-то—това вынужты ми ся іе стру-
вало противно на здравый-тъ смыслъ.
Нѣ азъ мыслѣмъ че и ты не си
удерживалъ въ умъ-тъ ся слово-то. »

» Истинѣмъ » каза Шельби, дѣ-
жснѣ съмъ да кажѣмъ, че наши-ты
пастыри по нѣкогы отхождатъ по на
далечь, отъ колко-то мы грѣшныіе
схѣтемы да идемъ. Мы мірскы чловѣ-
ци, дѣжны смы чясто да ключамы
главъ и да навывковамы на таквы нѣ-
ща, кои-то не бы приличяло да зна-
іемъ. Нѣ мы не обычаемъ никакъ ко-
та жени-ти и проповѣдници-ти изла-
зѣтъ отъ пать-тъ на възъ. И оста-
вать отзадъ ни въ дѣло-то на нрав-
ственность-тъ и на скромность-тъ,
това іе истина! Ты сега надѣмъ ся,
видишь, драго моѣа, що мя іе пону-
дило да постапѣмъ така, и видишь
оше че азъ съмъ избралъ най малко
зло въ това обстоятелство, въ коіе-
то ся нахождамъ.

» Истина, истина! » проговори Г-
жа Шельби, на скоро безъ да по-
мысли шо дума, и напыпа златный-
тъ ся часовникъ. » Нѣмамъ безцѣнный нѣ-
ща » прибави тѣа, умысленно, » нѣ не
сірува ли нѣщо той-зи часовникъ? —
Той бѣ много скапъ кога го купихмы.
Ако быхъ могла да отървѣмъ поне Елизин-

но-то, азъ быхъ дала всичко, що имамъ. »

» Тяжко ми іе, много ми іе тяжело,
Емилиа, » каза Г. Шельби, мѣчно ми
іе че ся безпаконшь толкось; нѣ
това не помага нищо. Всичко іе
вече свършено, Емилиа; Про-
дажна-та запись іе вече подписана
и іе въ рацѣ-тъ у Гели; и трѣбъ
да благодаришь Бога, че не ся сирѣ-
ши по азъ. Той-зи чловѣкъ можеше
да мы разори съсѣмъ, ако щеше, а
сега ся очистихмы отъ нѣго. Ако
бы знала ты того-зи чловѣка коле-
то го знаѣмъ азъ, то ты бы видѣла,
че висѣяхмы на възъко.

» Заръ той іе толкось лютъ чло-
вѣкъ. ?

» Той не іе само лютъ, нѣ и ко-
равъ като камъкъ. Чловѣкъ, кой-то
нищо не ще знаіе освѣтъ трѣ-
говий и печаль, іакогавъ и
хладенъ като гробъ, неумолитъ и
непрѣклоненъ като сирѣтъ. Той бы
продалъ и майкъ си, ако намѣри до-
бръ цѣнъ. И още бы пожелалъ нѣмъ
благополучіе. »

» И таіа глусва тварь ще бжде
господарь на вѣрный-тъ Томъ и на
Елизинно-то дѣте? »

Тяжко ми іе и мене на душѣмъ-тъ,
драго моѣа, страхъ мя іе и да помы-
слѣмъ за това нѣщо. А Гели брѣза да
го сврши и утрѣ ще приіеме сто-
къ-тъ ся. Азъ ще възсѣдѣмъ заранъ
конь-тъ и ще излѣза на нѣкадѣ, и
ты ще сторишь добръ ако палтаешъ,

вспрати и Елиза на пѣнадѣ. Подобрѣ
ако не ся намѣри тѣа на лице.

• Нѣ, нѣ, • каза Г-гѣа Шельби;
• Азѣ не жалаѣ да бѣдѣ участница и
помощница въ това безчловѣчно дѣ-
ло. Азѣ ще идѣ да понавидѣ чичѣа
Тома, воркый-тѣ! Богѣ да му юѣна
помощь, въ неговѣ-тѣ зѣмъ честь!
Нека видѣтъ че Господѣа-та имѣ
може да имѣ съчувствува. А за Е-
лизѣ не ми дава сръдце и да помислѣмъ
за това! Господи прости ны! За
какъвѣ грѣхѣ ны ѣе дошло на гла-
вѣ-тѣа това тегло!

Той-зи разговорѣ бѣ подслушанѣ
отъ третѣе едно лице, за коѣ-то ми-
ти Г-нѣ Шельби, цѣти жена му не
ся сѣщахѣ.

До стаѣ-тѣа нѣмъ имаше ѣдинѣ ке-
лѣрѣ, въ кой-то имаше врата отъ
отѣрѣ-тѣа. Кога Г-жа Шельби отпу-
сти Елизѣ да иде да снѣ, треска ѣѣ
забѣи и тѣа спомни келѣрѣ-тѣа; и тѣа
ся вѣзкнѣ въ нѣго и ся притаи тамѣ,
и приложи ухѣ-то си до врата-та,
и не пропусти ни ѣдинѣ думѣ отъ
разговорѣ-тѣа.

Кога гласѣ-ты ся умлѣчихѣ,
тѣа станѣ и крадѣшкѣмъ излѣзе вѣнѣ.
Блѣдна, растреперѣна, съ раскривѣно
лицѣ съ стиснатѣи челюсти, тѣа до
толѣхѣ ся бѣ измѣнила, гдѣ-то не
приличаше на кротѣко-то и бояливо-
то сущѣство, коѣ-то тѣа бѣше отъ
напрѣдѣ. Тѣа назливо врывѣше по о-
дѣрѣ-тѣа, позаврѣ ся на мѣгѣ прѣдѣ

стаѣ-тѣа на Господарѣ-тѣа си и
издигнѣ рѣцѣ-ти си и безмѣлно.
възва Небесно благословѣнѣе, поврѣ-
нѣ ся назадѣ и влѣзе въ стаѣ-тѣа
си, коѣ-то бѣше близо до стаѣ-тѣа
на Господарѣ-тѣа ѣ, и чистичѣко при-
брана, съ свѣтло и весело прозорѣче,
прѣдѣ коѣ-то тѣмъ частѣо шнѣаше и
пѣаше пѣснѣи, до нѣго ѣдно сѣндѣ-
че съ книги и врѣзѣ шѣго наредѣни всѣ-
какѣи дребни дѣтѣски забавѣи, подарѣни
по коладѣ, дулапѣ съ обѣкло-то
ѣ простичѣко и чистичѣко; и вѣратѣ-
цѣ тука бѣше всичѣкий-тѣа ѣ домѣ,
въ кой-то тѣа ѣе была честита до
сега. Тука на мѣнѣчѣкѣ постѣлкѣ спѣ-
ше дѣтѣ-то ѣ, даѣгы кадѣри ся бѣ-
хѣ распрѣсѣнали по лицѣ-то му; а-
лѣни-ти му уста-подуотворѣни, мѣ-
нѣчѣкѣ-ти му подпухнѣли рѣчѣици отъ
мѣтѣнѣти врѣзѣ покрывало-то, и у-
смывѣка освѣщаваше нѣго слѣнце
лицѣ-то му.

• Горѣко ми дѣтѣа, горѣко-то прода-
ли сѣмъ тѣа вече, • каза Елиза — • въ
найѣка-ти оѣде ся надѣѣе да тѣа отѣрѣе.

Ни ѣдинѣ слѣзѣ не порѣни тѣа на
възглавнѣцѣ-тѣа. Въ такѣи тяжѣки ми-
нути, сръдце-то не дава слѣзи, то
капи само крѣвь, и мѣлѣчѣшѣкѣмъ ся
облива съ крѣвь. Тѣа улови харѣтиѣа
и перѣо и надѣрасѣа брѣзѣишѣкѣмъ: —
О Гостѣожѣ, драга ми Господѣожѣ
Не дѣѣи мѣсли че сѣмъ неблаго-
дарѣна, не дѣѣи мѣсли лоше за ме-
нѣ. Азѣ чѣохѣ всѣчѣко, шо говорѣхѣхѣ

спощи съ Господарь-тъ. Азъ искамъ да опятамъ да спасѣмъ дѣте-то си. — Вы не ще мя укорявате! Богъ да ви благослови и да ви повърне за Вашѣмъ-тъ добринѣ!

Тѣа на бръзо като сгънѣ и надписа писмо-то, измѣниж отъ сѣндѣжъ-тъ дѣтско облѣкло и като направи јединѣ връзѣлѣ, прѣвърза го съ једнѣмъ кръпѣмъ около тѣло-то си; и материнска-та паметъ је толкосъ чувствителна, гдѣ-то тѣа и въ тѣмъ страшнѣмъ минутѣ не забрави да тури въ връзѣлѣ-тъ јединѣ или двѣ играчки за дѣте-то си, и остави само јединѣ пѣстъръ панагалѣ за да го забави кога го сабудитъ отъ сѣнѣ. Не бѣ лесно да разбудитъ дѣте-то, нѣ подирѣ малко врѣмѣ, то ся разшиява, сѣднѣ на постелѣмъ-тъ си, и поченѣ да играје съ птицѣмъ-тъ, до гдѣ майка му ся облачѣаше.

• Кадѣ ще идешъ мамо? • продува то, кога тѣа понаблизи до постелѣмъ-тъ му, съ облѣкло-то и шапѣмъ-тъ му.

Майка му наблизи и го поглѣднѣ съ такѣмъ поглѣдѣ, гдѣ-то то изведнѣжъ ся осѣти че има нѣщо необыкновенно да ся је случило.

• Сусъ! Гарри, • каза тѣа, не дѣй выка да не бы да не чюмѣтъ. Ёдинѣ лошѣ чловѣкѣ је дошелѣ да земе масленый-тъ Гарри отъ майкѣмъ му и да го занесе на далечъ въ тѣмниж-тъ, нѣ мамѣ не ще го пусти — тѣа же го прѣмани и ще побѣгне съ него

и злыи-тъ чловѣкѣ не ще да може да го стигне.

Като издума тѣа думи тѣа запелѣ облѣкло-то му, и кога го прегърнѣ на рѣцѣ, прѣшпенѣ му, да бѣде смиренѣ да не крѣщи; и отвори врата-та кон-то излазиахъ на одѣръ-тъ, и полека полека исплѣзнѣ ся изъ кѣщи.

Нощъ-та бѣше мразна, звѣздѣти ся лѣщѣхъ и мпгахъ. Майка-та пови съ шѣлѣ-тъ си дѣте-то, које-то отъ неизвѣстепъ страхѣ присмирѣ и ся стиснѣ на шиѣмъ-тъ на майка си.

Старый-тъ Бруно — голѣмо Ньюфаудланско куче, које-то сѣлѣше въ кѣтъ-тъ на одѣръ-тъ, издигнѣ ся и поченѣ да гѣмѣи, като чю стѣпки-ти. Тѣа полека го извика, и старый-тъ любимецѣ вѣйнѣ и другарѣ отъ дѣтство-то ѣ, изведнѣжъ замахѣ опашѣмъ-тъ си, и ся намери да иде подирѣ ѣ, ако и да ся виждаше че съ кучешѣмъ-тъ ся главѣ не проужѣваше шо е тѣа полнощна проходѣка. Виждаше ся че го мѣчѣахъ нѣкомъ мрачни мысли, че не је нити прилично нити благоразумно това нѣщо; и той чѣсто ся запираше, кога Елиза ся удалѣваше и поглѣдоваше то Елизѣ, то на задѣ наклѣмъ-тъ и лѣи подирѣ като че ся успокои като размысли добрѣ трѣгнѣ подирѣ ѣ. Подирѣ малко врѣмѣ тѣа стигнѣ при Члчевѣмъ-тъ. Томовѣ колибѣ. Като

оя запрѣ тука. Елиза полека потро-
на на прозорець-тъ.

Молитвенно-то събрание у Чиче-
ви Томови које-то ся бѣ събрало за
да рѣе гымни, бѣ ся продлило кж-
сна прѣзъ ношь-та; и подирѣ Чичо
Томъ още и самъ си до гдѣ си по-
пѣе, ношь-та ся бѣ прѣхвърлила,
и ако да бѣше вече срѣдъ ношь
той и достойна-та му помощница о-
ще не бѣхъ заспали.

• Господи, що је това? • каза Чи-
на Хлоіа, скочи изведиждъ и држ-
пнж перде-то отъ прозорець-тъ.
струва ми ся да је Елиза! Облѣ-
чи ся дядо! скоро! Ето и старий-
тъ Бруно. Что ли ся је случило?
отвори по скоро врата-ти. •

И до гдѣ тіа издума врата-та
ся разтворихъ и свѣтина-та отъ тѣ-
вечкж-тж свѣщъ, коіж-то Томъ на
бръзо запади освѣти лице-то п мж-
тнн-ти очи на бѣжаницж-тж.

Да тя благослови Господь! Елиза
страхъ мя је да тя глѣдамъ Елиза.
Да не си болна, или да не ся је слу-
чило нѣщо?

• Събрала съмъ ся да бѣгамъ Чичо
Томъ и Чина Хлоіа да бѣгамъ съ
дѣте-то си. Господарь-тъ го је про-
дадъ!

• Продадъ го? извикахъ и двами-
мина и си издигнхъ на горѣ ржцѣ-
ти и останхъ втрещени.

• Да, продадъ го • отговори Елиза
утвърдително; азъ ся подкрядохъ въ

келеръ-тъ до врата-та надвечеръ,
и чюхъ, че Господарь-тъ казваше на
Господжж-тж че продадъ мой Гар-
ри и тебе, Чичо Томъ, и дваминна-та
на јединиъ трговецъ, и че той су-
тромъ ще излѣзе съ конь-тъ си, а
трговецъ-тъ утрѣ ще вы приеже.

Томъ стоіаше, до гдѣ тіа говориа-
ше, съ издигнати ржцѣ, съ опулени
очи, и му ся струваше че вижда и
чюва всичко това на сънь. И полека
лека като дойде въ себе си той
падиж а не сѣднж на ветхо-то стол-
че и опусти главж-тж си, коіа-то
кљонж на колѣни-ти му.

• Господи! бжди намъ милостивъ!
каза Чина Хлоіа. • Охъ не ми ся
хваща вѣрж, и що је той сторилъ
за да го продаде Господарь-тъ?

Той нищо не је сторилъ — Нѣ за
това. Господарь-тъ не бы рачилъ да
го продаде, а госпожіа-та — тіа је
всѣкогы добра — азъ ѣж чюхъ че тіа
му ся моли за насъ, нѣ той ѣ от-
говори че неможе нищо да стори —
че је той длѣженъ на той-зи трго-
вецъ, и той го држп въ ржцѣ-ти
си, и ако не ся потъкми п расплати
съ ніего то ще бжде принуденъ да
продаде всичко, що има. До толкосъ
је уплестенъ отъ ніего. Да азъ чюхъ,
че той казваше, че нѣма що да из-
бира, а длѣженъ је или да даде То-
ма и дѣте-то ми, или ще му земжъ
всичко. До толкосъ го је припрѣлъ
той-зи чловѣкъ. Господарь-тъ казва-

ше че му је много тешко и мачено, а Господарка-та, о! ако ње бѣхмѣ чула, що казваше тѣа. Ако не је тѣа Христѣанка, ако не је ангелъ? то никој не је бывалъ! Азъ съмъ много крива че ѡмъ оставямъ; нѣ що да чина? Тѣа сама ми је казвала че чловѣческа-та душа је най много-цѣнно-то нѣщо на свѣтъ-тъ, а това дѣте има душиж, и ако го оставя да го отнесатъ, то кой знае, шо ще да стане съ душиж-та му! Азъ мисля че съмъ права, ако ли не съмъ права, да ми прости Господъ; Азъ не знамъ шо да чина!»

• А ты, старче, каза чина Хлоја, защо не бѣгаши и ты? Или ще чакашъ да тя замъкнатъ долу по рѣкж-тъ, гдѣ-то мѣчатъ Негри-ти до смрътъ съ тяжкы работи и ги мориатъ съ гладъ? Азъ по скоро съмъ съгласна да умра, нежели да идж тамъ. Още има врѣмя и за тебе, врьви съ Елизж. Ты имашъ и пашпортъ можешъ да дохождашъ и отхождашъ, кога искашъ. Айде събпрай ся, а азъ ще ти приготви дрехы-ти.

Томъ спокойно издигна главж-тъ си и погледна на около жаловито въ безъ гнѣвъ, и каза: —

Нѣ, нѣ, азъ нѣма да бѣгамъ. Нека Елиза врьви. — Тѣа је права. Азъ не могъ да ѡмъ прѣйж. То је извънъ продаж-тъ да остане тѣа тука; нѣ ты чо шо казва тѣа! Или трѣбъ мене да продажтъ или всичко ще земжтъ. То по добръ да ми продажтъ

мене. Азъ ся надѣя че ще могъ да принесж това, като и всѣкий другъ отъ тѣхъ, прибави той, нѣщо като въздыхна или като плачъ славшироку-ти му гради. Господаръ-тъ всѣкогы мя је нахождалъ на мѣсто-то ми. И сега! ще мя найде. Азъ никогы не съмъ потѣпковалъ душиж-тъ си, нити съмъ правила злоупотреблению съ тескере-то си нити съмъ измѣнялъ думж-тъ си. И никогы не щж направж такво нѣщо. По добръ да идж азъ јединъ, нежели да ся загуби имотъ-тъ и да продажтъ всичко! Не трѣбъ да коримъ Господаръ-тъ, Хлоја, той ще ся погрыжи и за тебе и за горку-ти..... — Той ся обръна кѣмъ постелж-тъ отъ койж-то ся посочихж кждрави главичкы и гласъ-тъ му ся прѣкжсяж. Той ся облѣгна на столъ-тъ си и покры лице-то си съ широко-ти си рѣцѣ. Той захлѣца и столъ-тъ му ся потрѣси а слѣзи като рѣкж ся поронихж отъ очи-ти му и капѣахж прѣзъ прѣсти-ти му на земж-тъ — Сжщо такви слѣзи, Господине, какви-то ты рониши, надъ гробъ-тъ, въ кой-то дѣжи твой-тъ первенецъ. Сжщо такви слѣзи, Госпожо, какви-то ты си ронила, кога си чула врьскъ-тъ на дѣте-то си, кое-то умира — зашто-то то је было чловѣкъ сжщо какъвъ-то си и ты чловѣкъ. А ты Госпожо, ако и да си прѣмѣнена въ свѣжъ и алмази, не си повече отъ женж. И кога ти ся случи нѣщо зло, то осѣщаши само чловѣческа скръбъ!

И Елиза, која-то стоиаше на врата-та каза, » азъ видѣхъ мѣ-
жѣ си днесъ подиръ пладѣна, нѣ о-
ще не знаяхъ че ще ми дойде та-
ква бѣда. Нѣго съвсѣмъ го измѣни-
ли и той ми каза че ще бѣга.
Моля ви ся, ако можете да му ка-
жете какъ сѣмъ бѣгала, и защо сѣмъ
бѣгала, кажете му още че азъ ще
ся мѣка да прѣмина въ Канада.
Кажете му че го обичамъ, и ако не
ся видимъ вече.... тука тѣа ся о-

бръна и на минутѣ постои съ грѣбъ-
тъ къмъ тѣхъ, и продума съ зада-
венъ гласъ, кажете да бѣде добъръ
колко-то може и да ся наидѣе че
ще ся видимъ въ царство-то небесно.

» Повыкайте Бруно у Васъ » каза
още тѣа, и затворете врата-та,
за да не дойде горный-тъ съ мене.

Още нѣколко думи и слъзи, още
едно прощаваніе и благословеніе, и
като прѣгрънъ оплашено-то си дѣте
тѣа полека отиде.

ГЛАВА IV.

Открытие.

Мастеръ и Миссисъ Шельби по-
диръ дългий-тъ разговоръ прѣзъ ве-
черь-тъ не скоро могохъ да заспѣтъ,
и слѣдователно на сутрѣнь-тъ ста-
нихъ отъ сънъ малко по късничко отъ
канво-то ставахъ всѣкогы.

» Чудно ми ю, на кждѣ ли ю о-
тишла Елиза? каза Г-жа Шельби, и
потегли много пакти звънецъ-тъ, въ
бесѣ да ся ѣви нѣкой.

Г-нъ Шельби, стоиаше прѣдъ о-
гнѣдило-то, и остріаше бръсничъ-тъ
си; и въ сѣщо-то врѣня отвори хъся
врата-та, и едно арабче донесе му
водъ за да ся обръсне.

» Анди » (Андрей) каза Господар-
ка-та му » потропай на Елизини-ти
врата и кажи ѣ че азъ три пакти

звънѣхъ за да дойде. Горка-та! » при-
бави тѣа на умъ-тъ си и въздѣхна.

Анди скоро ся врънѣхъ, съ уплашенъ
поглѣдъ.

» Господи, Миссисъ! Елизини-ти
сѣдѣщи всички-ти отворены, и ка-
лабальци-ти ѣ разхвърляны, и стру-
вами ся да ю побѣгнала.

Истина-та извѣднахъ ся лѣсна
прѣдъ Г. Шельби и прѣдъ женѣ му.
Той извика, —

» Тѣа ся заръ сѣти и побѣгнала.

» Хвала Богу » каза Г-жѣ Шельби;
надѣмъ ся да ю побѣгнала. »

» Ты говоришь, жено, като полу-
дѣла! На истинѣ какво ще бѣде по-
ложеніе-то ми, ако ю тѣа побѣгна-
ла. Гети видѣ че не ми даваше срдѣ-

це да продамъ това дѣте, и ще мисли, че азъ съмъ ся съгласилъ съ майка му за да го скриемиъ. Това донася честь-тъ ми. » и Г. Шельби брѣзо излѣзе вънъ.

Тамъ бѣше ся подигналъ крѣскъ, тичаніе, хлопаніе, лица отъ всички-ти цвѣтове лутахъ ся на горѣ на долу и до полвинѣ чѣсъ всичко ся бѣше подвигнало на крака. Едно лице само, коіе-то можіаше да пролѣіе малко свѣтъ на това дѣло, стоіаше като пѣмъ, то бѣше главна-та готвачка — Чина Хлоіа. Млъчелива, навжсена, като старѣ планинѣ тѣа си готвіаше іастиіе-то като че не виждаше и не чуваше ништо на около си.

Скоро десетина дванайсѣтъ лудетипи, като гарванѣ нахѣдаха на стлѣбатѣ и чіакахъ кой прѣвий да земе мюжде-то за неприіатнѣ-тъ вѣсть, кога-то дойде трѣговецъ-тъ.

» Той ще побѣсиѣ, наистинѣ, азъ вы увѣрявамъ, » каза Анди.

» А какъ ще той да попрѣжіа! каза мѣлечкый-тъ Джакъ.

» Той наистинѣ попрѣжіа, » каза вѣлняста-та Манди.

» Азъ го чюхъ вчера на обѣдъ, азъ всичко чюхъ, защо-то бѣхъ отишла въ келерче-то, гдѣ-то Госпожіа-та дръжи сѣдове-ти, и не проронихъ ни іедиѣ думѣ. » И Манди, коіа-то никогы въ животъ-тъ си не бѣ разбрала що-то чуваше по много отъ чрѣмѣ-тъ котѣ пристори ся

много разумна и напето обыкаше на около и забравила бѣ да каже, че въ келеръ-тъ гдѣ-то бѣхъ сѣдове-ты, тѣа бѣ влязла и проспа тамъ до гдѣ приказвахъ.

Кога напоследѣтъ ся зададе Гели въ ботуши и махмузп той бѣ посрѣщнахъ съ неприіатнѣ вѣсть отъ всѣмъ дѣ. Млады-ты лудетинѣ на стлѣбатѣ нмаха удоволствиіе да го чюхъ че » попрѣжіа » и тѣ го подзеха на смѣхъ и ся оттеглиха по на далечъ за да ги недосегне съ камчикъ-тъ си. И іединъ прѣзъ другый разсыпалъ ся на дворѣ-тъ на истѣпканѣ-тъ трѣмъ съ крѣскъ и пискъ.

Да ми ся падахъ на рѣцѣ-ти тѣіе діаволчета! пробрацохеси си Гели прѣзъ жби-ти.

» Нѣ не можешъ да ги уловишь. » каза Анди, горделиво и ся раскрыи на срѣща му, кога трѣговецъ-тъ обрѣнъ му грѣбъ-тъ и не можіаше да го чюіе.

Чудно нѣщо, Г. Шельби, рече Гели, като влѣзе тутакъ си въ стаіѣ-тъ; » Види ся да си іе завила край-тъ жена-та съ дѣте-то си заіедно. »

Г. Гели, тука іе Г-жіа Шельби » отговори Г-нъ Шелби.

» Да прощавате, Госпожо » каза Гели и ся понаклони прѣдъ ніеіѣ навжсенъ; » Нѣ азъ пакъ ще повторіѣ що-то казахъ, чюдни думи ся носятъ тука. Истина ли іе това Господине. »

Господине, » отговори Г. Шельби. » ако желаете да ся разговорите съ